

اولاً اینکه آقای می گویند تا به حال و کلاه عادت کرده بودند بنام آسایش ...
 است ؟ اگر آنوقت که و کلاه حرف ...
 مزبندند از روی حقیقت می بایستی تصور ...
 کرده چه دلیل دارد حکومتی وزراء حرف ...
 می زنند قیاسی قبول کرد ؟ اما راجع ...
 باینکه فرمودند شش ملیون عایدات زیاد ...
 شده عرض می کنم ...
 اگر فرضاً يك همچو چیزی باشد که ما ...
 شش ملیون عایدات داشته باشیم البته این ...
 يك کار بسیار خوبی است که ما کرده ایم زیرا ...
 از یک طرف مردم را از این که در سرحد و ...
 در راه يك مدتی معطل می شدند و باج راه ...
 را می دادند و دچار زحمت بودند نجات ...
 داده ایم ...
 از طرف دیگر بوسیله خیلی سهل کم ...
 خرجی در سرحد يك عایداتی گرفته ایم که ...
 ردی هم میشود شش ملیون و پانصد و هشت ...
 اسباب راحتی برای مردم فراهم شد و از ...
 طرفی هم يك عایداتی برای دولت پیدا شده ...
 خوب این عایدات را که ما داریم چکار ...
 میکنیم ...
 این عایداتی را که بقول آقای بنام ...
 آسایش ملت آدمی وضع کردیم بطوریکه ...
 آقا حساب کردند شش ملیون شده است ...
 این را میخواهیم چکار کنیم ؟
 پس از مصارف بلدی و پس از صرف ...
 معارف و صهی بقیه ای تماماً بدون یک شاهی ...
 کم و زیاد خرج راه می شود برای اینکه ...
 بعد از این مردم بتوانند به سواحل مال التجاره ...
 خودشان را از يك نقطه بنقطه دیگر حرکت ...
 بدهند و يك منافع بزرگی بواسطه کمی ...
 کرباره و راحتی راه تجارت مملکت برسد ...
 ضرر این کجا است ...
 آقا در خصوص اینکه میفرمایند در ...
 آخر مجلس باید سعی کنیم که با فکر ...
 کار کنیم ... البته چون آقا وکیل هستند ...
 حق دارند با آقایان هر طور می خواهند ...
 صحبت کنند ولی بنده قطع دارم که به چوخت ...
 آقایان و کلاز روی بی فکر در رأی نمیدهند ...
 ورأی هائی هم که می دهند از روی کمال ...
 فکر است و وقت مجلس را هم تلف ...
 نمی کنند ...
 جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی ...
 است ...
 رئیس - رأی گرفته می شود باین قانون ...
 که مشتمل بر چهارده ماده است باورقه ...
 (اخذ از راه شروع و بعضی از نمایندگان ...
 پس از تسلیم ورقه برای خارج می شدند)
 رئیس - مقتضی است آقایان ثانیاً ...
 مراجعت فرمایند (پس از اتمام اخذ آراء)
 اخذ اوراق رأی تمام شد ...
 (استخراج آراء بعمل آمده و ...
 نتیجه بطریق ذیل حاصل شد)

ورقه سفید علامت قبول ۷۲ ورقه
 کبود
 رئیس - عده حضار ۹۱ با کثرت ۷۲
 رأی تصویب شد
 اسامی موافقین آقایان : یاسانی .
 شوشتری . میرزائی . میرزا عبدالعزیز .
 انصاری . آقا سید کاظم پزندی . افشار . میرزا
 محمدخان و کین . اخگر . میرزا حسین خان
 پیرنیا . سید ابوالفتح . تقی زاده . میرزا سید
 حسن کاشانی . هایم . اکبر میرزا . حاج آقا
 رضازقیع
 شیروانی . میرزا عبداللہ خان . متجدد .
 نجات . ذوالقدر . آقا شیخ جلال . فرج الله
 خان آصف . حاج حسن آقا ملک . شیخ .
 الاسلام . ملایری . میرزا یوسف خان قائم مقام
 دکتر ضیائی . میرزا حسین خان اسفندیاری
 سید الله خان اسکندری . حائری زاده . میرزا
 حسین خان پیرنیا . آقا رضا آقا محمد . حسینخان
 فرمند .
 دیبا . سلیم ایزدی . صدرائی . حاج
 میرزا علی رضا . محمد ولی میرزا فرزند . سید
 علاءالدین . بهیانی . روحی . مهدوی .
 شریعت زاده . حاج میرزا اسدالله خان . میرزا
 بدالله خان . محمدولی خان اسدی . دکتر
 حسین خسان بهرامی . میرزا عبدالعزیز
 مفتی
 میرزا محمودخان وحید . محمدتقی
 خان اسعد . علی خان اعظمی . هرمزی .
 حبیب الله خان شادلو . میرزا محمدخان معظمی
 طهرانی . ارباب کبیرسو . دیوان بیگی .
 سهراب خان ساکینیان . لایقوانی . میرزا
 جوادخان خونی
 الموتی ثابت . دولت آبادی . حیدرقلی
 میرزا حشمتی . آقا سید حسن اجاق . میرزا
 حسین خان ملائی . پیری زنگنه . سلطان ابراهیم
 خان افغمی . میرزا علی خان خلیبی . کی
 استوان . عصر انقلاب . رهنما . حاج میرزا
 احمد خان انابکی . اسیر حسین خسان
 بهتباری
 اسامی مخالفین آقایان : دکتر آقایان
 میرزا شهاب الدین . حاج میرزا عبدالوهاب
 آقا سید یعقوب
 رئیس - تقاضای ختم جلسه شد .
 چون یکساعت و نیم بیشتر از ظهر میگذرد
 جلسه را ختم می کنیم بنابراین جلسه آتیه
 فردا ساعت و نیم قبل از ظهر
 دستور اولاً رأیت کیسیون قوانین
 مالیه راجع به بقیه قانون انتخابات اج راه
 ها ثانیاً قانون تفریح بودجه مجلس ثالثاً
 بودجه مملکتی بابت همدان است
 (مجلس یکساعت و سه ربع بعد از ظهر
 ختم شد)
 رئیس مجلس شورای ملی
 سید محمد تدین
 منشی م شهاب
 منشی - علی خطیبی

جلسه ۲۵۰
 صورت مشروح مجلس
 یوم دوشنبه نوزدهم
 بهمن ۱۳۰۴ مطابق ۲۴
 شهر رجب ۱۳۴۴
 مجلس دو ساعت بیست دقیقه قبل از
 ظهر برپاست آقای تدین تشکیل گردید
 صورت مجلس روز قبل را آقای آقای میرزا
 شهاب قرائت نمودند
 رئیس - آقای اتحاد
 (اجازه)
 اتحاد - در دست عرض دارم
 رئیس - آقای رضوی
 رضوی - در دستور
 رئیس - آقای عدل
 میرزا یوسف خان عدل - در دستور
 عرض دارم
 رئیس - در صورت مجلس اعتراضی نیست ؟
 (گفته شد خیر)
 جمعی از نمایندگان - دستور
 رئیس - آقای اتحاد
 (اجازه)
 اتحاد - بنده از توجهی که آقایان
 نمایندگان نسبت بمسائل اقتصادی و راهها و
 وسائل ارتباطات میکنند این مسئله بنده
 اجازه میدهم که راجع بدستور امروز يك
 پیشنهاد تقدیم کنم
 البته آقایان میدانند که مسئله
 یونکرس مدتی است از طرف دولت بمجلس
 پیشنهاد شده امروز معلوم شده است که
 این لایحه دوشوری است و اگر ما نخواهیم
 در شورش وارد شویم موقع میگذرد
 از این جهت بعضی از آقایان اینطور
 صلاح دانستند که این لایحه را بطور طرح
 قانونی باقید دوفوریت تقدیم مجلس کنند
 بنده تقاضا میکنم بعد از آن يك ماده که
 مربوط باقافه مالیات ها است این طرح
 مطرح شود .
 بعضی از نمایندگان بوجه مملکتی
 مقدم است .
 رئیس - طرح های قانونی که از طرف
 آقایان نمایندگان تقدیم مجلس می شود
 صاحبان طرح در هر موقع میتوانند تقدیم کنند
 و محتاج به رأی هم نیست . نهایت این است
 که فعلاً خودشان موافقت کردند که بماند
 برای بعد .
 رئیس - آقای رضوی
 (اجازه)
 رضوی - بنده تقاضایم این بود که
 تکلیف این منصفین را زودتر معلوم نمایند
 زیرا الان دوسال است اینجهامتند و خوب
 نیست بعد از این دوسال بلاتکلیف باشند
 استدعا میکنم دیون دولتی را در درجه اول
 دستور بگذارند
 رئیس - آقای عدل
 (اجازه)

عدل - بنده عرض میکنم که امریکائی
 که ایران وارد شدند از زمان روز ورودشان
 جمع و خرج مملکت را در نظر گرفتند و
 مردم معاسات و مطالبات که داشتند از همان
 روز حساب کردند
 در آذربایجان قریب دوازده سال است
 حساب مردم مانده هر کسی به آذربایجان
 آمده هر اتفاقی افتاده . روس . عثمانی
 اینها که آمده اند خساراتی وارد آورده اند
 و محاسباتی هم که مردم با دولت داشته اند
 رسیدگی نشده
 البته اشخاصی هستند در آذربایجان
 تمام دارائی شانرا داده اند باز هم باقی
 دارند در صورتیکه مطالباتی داشته اند از
 قبیل مستیری یا شهریه یا دستی داده اند که
 این مطالبات هیچ بخرج گذاشته نشده و
 اغلب این اشخاص الان در کوچه های تهران
 می گردند . در مقابل این
 دولت يك لایحه بمجلس داده است که
 اشخاصیکه طلب دارند و مالیات بده هستند
 مالیات آنها در مقابل طلب آنها محسوب شود
 شور اول این لایحه هم تمام شده است و یکی
 دوماده کوچک است .
 خواهش میکنم آقای وزیر مالیه هم
 موافقت بفرمایند بنده دقیقه این مطلب مطرح
 شود و تمام شود
 وزیر مالیه - ماده چهارم لایحه القاء
 باج راهها اول جزو دستور شود . او که تمام
 در سایر قسمت ها مطرح شود
 عدل - بسیار خوب بعد از آن
 باشد .
 وزیر داخله در موقعیکه رئیس محترم
 مجلس تصمیم بمجلس را ب اعلیحضرت همایونی
 ابلاغ کردند تقاضا کردند که بشکرانه
 این اتفاق برای اعضاء دربار تقدیم که
 اتفاقاً وی جهت روی يك جزو ماده هائی اتفاق
 از حقوق خودشان محروم مانده اند مسامحتی
 بشود و این فکر همیشه در دماغ اعلیحضرت
 بود تا اینکه يك لایحه درجعت عنوان دوماده
 تنظیم شد .
 چون مطابق یکی از مواد قانون
 استخدام اعضاء دربار مشمول آن قانون نمی
 شوند این است که چون این اشخاص مدتی
 زحمت کشیده اند و حالا بیکار شده اند این
 لایحه را باقید دوفوریت تقدیم مجلس میکنم
 خدمات آنها از بین نرود و سر آنها يك
 بالینی باشد
 رئیس - قرائت میشود
 (بشرح ذیل خوانده شد)
 مجلس مقدس شورای ملی
 بطوریکه خاطر نمایندگان محترم
 مستحضرات قانون استخدام کشوری نظر
 ب ماده يك آن شامل حال اعضاء دربار و
 کابینه سلطنتی و ولایت عهد نمیشود و از
 این جهت چند نفری که سالیان متناوبی
 عمر خود را صرف اینگونه خدمت
 کرده و اکنون قادر باختیار شغل آزادی
 نمی باشند از تمتع زحمات خود محروم
 مانده اند و حال آنکه خدمات در واقع خدمت

دولتی بوده و در ازاء حقوقی که از مالیه عمومی
 دریافت می داشته اند وظایفی انجام
 میدادند .
 این است که دولت نظر بر این امر
 مذکور و نظر بر عایدات احوال آن ها مواد
 ذیل را پیشنهاد و تصویب آن را بقید ده
 فوریت تقاضا دارد
 ماده اول - اشخاصی که ورود آنها خدمت
 دربار و کابینه سلطنتی و ولایت عهد سابق بعد از
 سال ۱۳۳۰ قمری و قبل از (۹) آبان ۱۳۰۴
 شمس بوده مدت خدمت موظف آنان
 نیز بشخص وزارت دربار یا ولای بیست
 سال متوالی یا هشت سال متناوب بالغ
 می گردد مشمول قانون استخدام کشوری
 می باشند .
 ماده دوم - اشخاص مذکور فوق
 باید از تاریخ وضع قانون استخدام کشوری
 باینطرف کسور تقاضا حقوقی را که دریافت
 داشته اند موافق ماده ۷ قانون استخدام
 بصدوق تقاضا بپردازند
 رئیس - فوریت این لایحه مطرح
 است .
 آقای اسامی
 (اجازه)
 امامی - موافقم
 رئیس - آقای شوشتری
 شوشتری - موافقم
 رئیس - آقای کازرونی
 کازرونی - موافقم
 رئیس - آقای آقا سید یعقوب
 آقا سید یعقوب - در مواد عرض
 دارم .
 رئیس - مخالفی ندارد
 (گفته شد خیر)
 رئیس - رأی گرفته می شود بوفوریت اول
 آقایان موافقین قیام فرمایند
 (اغلب برخاستند)
 رئیس - تصویب شد . رأی گرفته میشود
 بوفوریت ثانی که فی المجلس مطرح شود .
 آقایانی که موافقت قیام فرمایند
 (اغلب قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شد . شور در کلیات
 است . آقای رهنما
 (اجازه)
 رهنما - موافقم
 رئیس - آقای امامی
 امامی - موافقم
 رئیس - آقای شوشتری
 (اجازه)
 شوشتری - بنده سؤال دارم .
 میخواستم این را تذکر بدهم که تنظیم
 این لایحه مثل تنظیم قانون استخدام است
 باید نظر گرفته شده است که تبیین نشود ؟
 یعنی مقصود بنده این است که طوری نشود .
 ۱۳۳۰ قرار داده اند در صورتیکه اغلب

که بیچارهها و فقرا مشمول نشوند
 و آن اشخاصی که من عقیده ندارم از
 بیت المال مسدود استفاده کنند مشمول
 شوند .
 چون بنده پنجاه و سه سابقه دارم که
 پیش خود مرتب کرده ام که در قانون استخدام
 بعضی اشخاص بی دست و پا بی بضاعت چون
 اشخاصی در اطراف آنها نبودند که بتوانند
 برای آنها حرف بزنند و از آنها دفاع کنند
 هیچ استفاده نکردند
 ولی يك اشخاصی که وسائل زندگی کابیشان
 کاملاً فراهم بود چون اشخاصی از آنها
 حمایت میکردند بخوبی استفاده کردند
 خواستم تذکر بدهم که در این لایحه تبیین
 نشود .
 وزیر فرائد عامه - بنده بطور اجمال
 عرض میکنم اینجا که اسم اشخاص نیست
 چون قانون استخدام شامل حال اعضاء دربار نیست
 دولت خواست بوسیله این لایحه آنها هم
 مشمول قانون استخدام باشند
 جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی
 است .
 رئیس - رأی گرفته میشود بوفوریت
 در شور مواد آقایانی که موافقت قیام
 فرمایند
 (اغلب برخاستند)
 رئیس - تصویب شد . ماده اول قرائت
 میشود .
 (بشرح گذشته خوانده شد)
 رئیس - آقای امامی
 امامی - موافقم
 رئیس - آقای کازرونی
 کازرونی - موافقم
 رئیس - آقای آقا سید یعقوب
 آقا سید یعقوب - بنده خواستم خدمت
 آقایان عرض کنم همچنین توجه آقایان
 وزراء را باین مسئله جلب کنم که ماده
 قانون استخدام را فوراً لغو میکنیم و این
 ماده را سر جایش میگذاریم در واقع آن
 ماده قانون استخدام که شامل حال دربارها
 نیست لغو میکنیم و این را سر جایش
 میگذاریم
 این از نقطه نظر احساساتی است که
 نسبت باین فقرا میشود که حقیقتاً دل همه
 ماها برایشان میسورد
 این است که مادامه را عومیت
 میدهم که شامل حال آنها هم میشود این فرمایشی
 که آقای وزیر فرائد عامه در جواب آقای
 شوشتری فرمودند کفایت از آن احساساتی
 که ما را ادا کرده است که این ماده را
 عومیت بدهیم نمیکند چرا ؟
 برای اینکه مبادا خدمت را از سینه
 ۱۳۳۰ قرار داده اند در صورتیکه اغلب

اینها سالیان دراز خدمت کرده اند و بنده
 میدانم این ماده هم راجع بانظار خدمت
 و سایر چیزها تأمین حال آن بدبختها را
 نخواهد کرد و علت مغایه بنده این بود
 که این ماده تأمین حال این بدبخت هارا
 نمیکند .
 حالا اگر آقایان آقای رئیس الوزراء
 و وزیر داخله يك ترتیبی می کنند که
 تأمین حال آن بدبخت ها بشود بنده با
 کمال رغبت موافقت می کنم و رأی
 خواهم داد .
 رئیس الوزراء خوب است آقایان توجه
 بفرمایند که مقصود از این قانون چیست ؟
 مقصود این است که يك عده اشخاصی که
 مستخدم دولت بوده اند و مشمول قوانین
 استخدام نمی شدند و مشمول قانون استخدام
 شوند و محروم نمانند و هر کدام از آنها از
 دربار بیکار شدند بتوانند داخل کار دیگری
 شوند .
 این را هم عرض می کنم که نه مجلس
 و نه دولت ملزم نیستند که حتماً آن ها را استخدام
 کنند ولی مقصود این است که يك حق
 را که تا بحال دارا نبوده اند حالا این حق
 بآنها داده میشود .
 جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی
 است .
 رئیس - پیشنهاد آقای شوشتری
 قرائت میشود .
 (بشرح ذیل خوانده شد)
 بنده پیشنهاد می کنم پنجسال و هشت
 سال تبدیل شود به سه سال و پنجسال .
 شوشتری - چون در اصلاح قانون
 استخدام کشوری اغلب آقایان نمایندگان
 این نظرها داشتند و بنده هم همین نظرها
 داشتم و امضاء کرده بودم که هشت سال
 و پنج سال تبدیل به پنج سال و سه سال شود
 چون این قانون هم با آن قانون
 تطبیق می شود این است که پیشنهاد میکنم
 که هشت سال و پنج سال تبدیل به پنج سال و سه
 سال شود .
 رئیس - رأی می گیریم پیشنهاد
 آقای شوشتری . آقایانی که موافقت قیام
 فرمایند .
 (چند نفری برخاستند)
 رئیس - رد شد . پیشنهاد آقای آقا
 شیخ جلال
 (اینطور خوانده شد)
 اصلاح ماده را بشرح ذیل پیشنهاد
 می نمایم :
 اشخاصیکه در دربار سلطنتی و دواثر
 دولتی سابقه استخدام دارند یا شرایط
 مقرره میتوانند داخل در استخدام دولت
 شده منتظر خدمت محسوب میشوند ولی
 استفاده از مقررات انظار خدمت مشروط بر
 این است که هشت سال متناوب بامتوالی مشمول
 خدمت باشند .

آقا شیخ جلال - این مملکت برای
 تمام ماها است . استخدام دولتی هم حق
 است که برای تمام افراد این مملکت هست
 بنده تصور میکنم اگر در قانون يك نظر
 خصوصی مورد توجه شود دچار اشکال
 خواهیم شد در دوره چهارم عده آن
 قانون استخدام را از نقطه نظر خصوصی وضع
 کردند .
 جمعی از نمایندگان - (باهمه) اینطور
 نیست .
 آقا شیخ جلال - الان می بینیم که
 دچار اشکال شده ایم . بنده تصور میکنم
 این لایحه که دولت پیشنهاد کرده است
 برای اوراق نسبت بيك عده مخصوصی
 است .
 در صورتیکه دربار سلطنتی هم مثل
 ادارات دولتی است و باید سابقه خدمت
 برای اعضاء آ هم منظور شود ولی از
 نقطه نظر بودجه مملکتی عقیده ام این است
 که استفاده از مقررات قانون استخدام مشروط
 به همان شرطی باشد که در قانون استخدام ذکر
 شده است .
 بنابراین این پیشنهاد را کردم که
 تمام اشخاصیکه در دربار سابق یا دربار
 حالیه مستخدم هستند جزو مستخدمین
 رسمی دولت محسوب می شوند ولی استفاده
 از حقوق مشروط به هشت سال خدمت متناوب
 بامتوالی است .
 رئیس - رأی گرفته میشود پیشنهاد
 فای آقا شیخ جلال آقایانی که موافقت قیام
 فرمایند .
 (دوسه نفر قیام نمودند)
 رئیس - رد شد . پیشنهاد آقای عدل .
 (اینطور خوانده شد)
 بنده پیشنهاد میکنم پس از افاضه اعضاء
 دربار سابق نوشته شود اعضاء وزارت جنگ
 سابق هم
 بعضی از نمایندگان - مورد ندارد .
 عدل - اجازه بفرمایید عرض میکنم
 اگر تقاضایم این است که دولت بمجلس آورده است
 طبیعی است که دوحس خیلی عالی سبب
 آوردن این لایحه شده است یکی حس
 شفقت در حق یک عده بیچاره و یکی هم
 حس حسنگداری از اشخاصی که سالیان دراز
 بدولت خدمت کرده اند .
 بملازه نظر مخصوص اعلیحضرت هم
 شامل بوده است که این اشخاص محروم
 نمانند پس از آنکه ترتیب وزارت جنگ
 بواسطه شخص اعلیحضرت تغییر
 پیدا کرد يك عده که سابقاً در وزارت جنگ
 مخصوصاً در ادارات قلمی خدمت میکردند
 اند آنها از کار خارج شده و حالا بیکارند و
 به روزگار نهان رومیکنند به آنها میگویند
 این قانون استخدام شامل حال شما نیست و
 این بیچاره ها بیکارویی چیز و اغلیشان
 گدائی می کنند بعضی ماها هم مرده اند

والاد آنها هم سرکار پانامه اند این است که بنده پیشنهاد کردم آنها هم مشمول قانون استخدام شوند چهل بیجا هم بیشتر نیستند

رئیس - رأی گرفته میشود پیشنهاد آقای عدل آقایی که موافقت قیام فرمایند

(چند نفر قیام نمودند)

رئیس - رد شد پیشنهاد آقای سلمان میرزا (بشرح ذیل خوانده شد)

بنده ماده اول را بطریق ذیل پیشنهاد مینمایم

اشخاصی که در دربار و کابینه سلطنتی ولایت عهد مستخدم میباشند مشمول قانون استخدام نباشند

سلیمان میرزا بنده در تمام مواقع این ماده اجازه گرفته بودم که هر ایش خود را عرض کنم زیرا مخالف بودم ولی نوبت به بنده نرسید حالا که این پیشنهاد را کردم معایب این ماده را بر عرض آقاییان میرسانم

این قانون یک قانون است شخصی و قانون شخصی همیشه اسباب زحمت است اگر مقصود از این قانون اینست که میخواهند به یک عده اشخاصی که در دربار زحمت کشیده اند و سالها خدمت کرده اند و مشمول قانون استخدام نشوند به آنها یک حقوقی برسد بهتر این است اسامی آنها را معین کنند و برای آنها مستمری برقرار می نمایند ماه ماه موافقت می کنیم البته یک اشخاصی که سالها زحمت کشیده اند در دربارشان را صرف کرده اند و آزادی مضرات

بنده در مشروطیت وزیر دربار غیر مشمول است و نباید بهیچوجه در امور مملکت مداخله بکنند وزارت دربار در قانون مشروطیت هیچ وزنی ندارد و محلی از اعراب ندارد

بنده بوظیفه مشروطه خواهی و آزادی خواهی خود قیام کردم و بنده من این ماده برخلاف قانون دربر خلاف اصول مشروطیت است

رئیس الوزرا علیه طلب یک قدری مشتبه شد مسلم است ما هیچ نمی خواهیم و مقصود ما اینست که وزارت دربار را که مشمول نیست داخل در یک امری بکنیم که مسئولیت دارد

ما هم تصدیق داریم این مسئله را شاید این عبارت اینجا نوشته نشود و اگر نوشته بودند (تصدیق) بهتر بود در اینجا نوشته اند حق موسسه تقاعد وزارت مالیه را از موضوع را تشخیص می دهند بنده دربار و یعنی چه تا حالا ما وزارت دربار را در موضوع قوانین مداخله نداده ایم وزارت دربار مسئول است

اگر این تشخیص را غلط داده من

می توانم از او سؤال و توضیح کنم یک شخص غیر مشمول حق مداخله در کار مسئولین را ندارد این جزیر قیامی است به گوش بنده که مشروطه چی بیست ساله هست خیلی سنگین می آید

بنده با مداخله وزارت دربار و تشخیص او در کارهای مملکتی یکی مخالف هستم و بهیچوجه شایسته مصلحت نمی دانم که وزارت دربار بملوی مداخله در اعمال مسئولین بکند و آنرا غیر قانونی می دانم اگر این باب باز باشد دیگر وزیر هیچ معنی ندارد در صورتی که بیست اعضا مستخدمین دربار مشمول قانون استخدام باشند رای سابقه و حقوقشان باید وزارت مالیه مذاقه کند ولی برخلاف حقوق مشروطیت و برخلاف قانون اساسی می دانم

باز تکرار می کنم دخالت دربار در قانون بهیچوجه مناسبت ندارد و شایسته نیست اما البته اشخاصی که زحمت کشیده اند باید حقوق داد

این قانون یک عیب دیگر هم دارد اگر این قانون را بطور کلی همینطور که بنده پیشنهاد کرده ام که اعضاء دربار مشمول قانون استخدام باشند پیش نهاد نکردند و قبول نکردند پس فراد وزیر دربار که عوض شد شخص دیگری باید بجای او ماهر روز باید منتظر باشیم که ببینیم وزیر دربار چه تشخیص دادند این باب را باز نکنند از برای مشروطیت و آزادی مضرات

بنده در مشروطیت وزیر دربار غیر مشمول است و نباید بهیچوجه در امور مملکت مداخله بکنند وزارت دربار در قانون مشروطیت هیچ وزنی ندارد و محلی از اعراب ندارد

بنده بوظیفه مشروطه خواهی و آزادی خواهی خود قیام کردم و بنده من این ماده برخلاف قانون دربر خلاف اصول مشروطیت است

رئیس الوزرا علیه طلب یک قدری مشتبه شد مسلم است ما هیچ نمی خواهیم و مقصود ما اینست که وزارت دربار را که مشمول نیست داخل در یک امری بکنیم که مسئولیت دارد

ما هم تصدیق داریم این مسئله را شاید این عبارت اینجا نوشته نشود و اگر نوشته بودند (تصدیق) بهتر بود در اینجا نوشته اند حق موسسه تقاعد وزارت مالیه را از موضوع را تشخیص می دهند بنده دربار و یعنی چه تا حالا ما وزارت دربار را در موضوع قوانین مداخله نداده ایم وزارت دربار مسئول است

اگر این تشخیص را غلط داده من

هستند که به آن مراجعه بکنند یا خیر اینست که چه است و کجا است و روزی وزارت دربار میرسد

شاید اشخاصی هستند که حکم و اسنادی در دست ندارند که موسسه تقاعد بتواند از روی آن تشخیص بدهد خوب در این صورت چکار کنند

چهار نفر از بنده جز اینکه از وزارت دربار بپرسند که این آدم در وزارت دربار مستخدم بوده است یا نه؟ و چند وقت دربار مستخدم بوده است او اگر تصدیق کرد و هر طور تصدیق کرد از روی آن عمل بکنند اگر خلاف کنند ولی منظور ما این بوده است

مقصود رفع شبهه است که ما نخواسته ایم برخلاف مشروطیت و برخلاف اصول آزادی رفتار کنیم

خواستیم یک ترتیبی بدیم که برای موسسه تقاعد و برای اداره مشمول باحت تسهیلی باشد اما اینکه اصلا این قانون شخصی هست و باید بطور کلی نوشته بشود این را باید بطور تذکار عرض کنیم یک واقعه اتفاقی واقع شده است که هر روز واقع نمیشود و بعد از این هم انشاء الله واقع نخواهد شد هر روز دربار عرض نخواهد شد بواسطه یک واقعه فوق العاده که در هر چند نفر یک مرتبه اتفاق می افتد یک اشخاصی که خدمت کرده اند و از آن راه گذران میکنند حالا از این حق و از این وسیله محروم شده اند در صورتی که از آنها هم کسانی نیستند که کپی شده باشند و کار افتاده باشند که از فاقی بهر او هم در بار آنها بکنیم و یک مستمری در بار آنها برقرار کنیم

خیر شاید بشود از وجودشان استفاده هم کرد و آنها را بخدمت کما شد یک چنین اشخاصی امروز در حسب اتفاق محروم شده اند از این حق و مقصود اینست که این اشخاص را اجازه داشته باشیم که جزو مستخدمین حساب کنیم

اما چرا بطور کلی وزارت دربار را نوشتیم؟ زیرا ما بعد از مطالعه که در این باب کردیم همچو تصور کردیم و همچو نظر آمد که اجازه دربار را نیشود بطور کلی مشمول قانون استخدام کل مملکتی فراد از زیر اشراطی و چیزهایی برای مستخدمین کل مملکتی لازم است که در باره آنها لازم نیست و در باره آن ها شاید شرائط دیگری لازم است که برای دیگران لازم نیست

البته اگر این ملاحظه در کار نبود ترجیح میدادیم که قانون بطور کلی باشد و شامل کل افراد و اجزاء سابق دربار باشد ولی از یک طرف این ملاحظه در کار بود و از طرف دیگر جماعتی هستند

رئیس الوزرا علیه طلب یک قدری مشتبه شد مسلم است ما هیچ نمی خواهیم و مقصود ما اینست که وزارت دربار را که مشمول نیست داخل در یک امری بکنیم که مسئولیت دارد

ما هم تصدیق داریم این مسئله را شاید این عبارت اینجا نوشته نشود و اگر نوشته بودند (تصدیق) بهتر بود در اینجا نوشته اند حق موسسه تقاعد وزارت مالیه را از موضوع را تشخیص می دهند بنده دربار و یعنی چه تا حالا ما وزارت دربار را در موضوع قوانین مداخله نداده ایم وزارت دربار مسئول است

اگر این تشخیص را غلط داده من

بعضی مواد الحاقیه بکمیسیون مراجعه شده بود در کمیسیون اصلاح شده قرائت میشود

(بشرح آتی قرائت شد)

ماده چهارم - این قانون در روز پس از تصویب بموقع اجراء گذارده میشود قانون مصوب پنجم بیع الاول ۱۳۲۸ قمری

و قانون سیزدهم میزان ۱۳۰۳ شمسی راجع بتوافق ملای خواهد بود مطالبه وصول مالیاتها و عوارض ذیل بکلی منسوخ و موقوف خواهد شد

باج راه - سوق المواب - قیام

میزان داری - میدان لرد - دلایلی اعم از دلایلی تریاک و حیوان و مال التجاره

مالیات مراتب دواب - وسایط نقلیه راه گذران مالیات هوایی کلیه عوارض تحمیلی بر اوراق و اجناس و سوخت اعم از ذغال و هیزم و غیره کلیه عوارض مالیاتهای بلدی و معارفی و خیریه و وسیعیه که توسط مأمورین مالیه و سایر مأمورین دولتی و توسط بلدیها و موسسات معارفی و خیریه و وسیعیه و غیره از اهالی شهرها و قصبات یا از مال التجاره یا وسائل نقلیه که بشهرها وارد شده و یا از آنجا عبور می نمایند

همچنین کلیه مالیاتها و عوارضی که دولت و افراد یا موسسات بهر اسم و رسم از مال التجاره یا دواب و وسایط نقلیه بکشور یا بشهرها یا قصبات وارد و یا از آنجا عبور می نمایند یا خارج می شوند یا در جاده های مملکت سیر می نمایند

تبصره - هر گاه این قانون از طرف همان مالیه یا یکی از بلدیها یا موسسات دیگری نقض گردد - مشو مشمول بطور دائم از خدمت دولت منفسل خواهد شد

رئیس - آقای ضیاء ضیاء - عرض ندارم پیشنهادی تقدیم کردم

رئیس - آقای کازرونی کازرونی - بنده موافقت میکنم استعفا دارم از آقای وزیر و همچنین از آقای مغیر که سر قاطری هم که مورد شکایت عده زیادی از مکارها است ضمیمه شود حالا در ضمن این عبارات اگر تأمین شده است توضیح بدهند بنده هم قانع شوم و اگر تأمین نشده است قبول نفرمایند که ضمیمه شود

معاون وزارت مالیه - گویا دیروز یا دیروز هم عرض شد که اگر توجه باین قبیل چیزها باشد امثال و نظایرش خیلی زیاد است و اگر میل دارید بنده یک طومار ممکن بود بیاورم لیکن این جمله که ضمیمه کنیم کلیه عوارض بهر اسم و رسم شامل تمام این چیزها می شود و بنده برای اطمینان قلب آقای کازرونی عرض می کنم که شامل سر قاطری هم می شود

رئیس - پیشنهادها خوانده می شود

(باین ترتیب خوانده شد)

پیشنهاد آقای رضوی - بنده پیشنهاد می کنم در ماده چهار اضافه شود: (ماه دیوان)

رضوی - عرض می کنم آقای فرزند خودشان مدتها در همدان تشریف داشته اند و می دانند که ماه دیوان چیست و در زمانی که ناصرالدین شاه مالیات صنف خیابان و قصاب را بپوشید یک مالیاتی هم از کاروانیان می گرفتند آنرا هم در تمام مملکت بپوشیدند

ولی در همدان یک عده از اهل خود محل نگذاشتند که این مسئله موقوف شود باین ترتیب که هر سه ماه یکبار با هم ماه دیوان در دم دروازه ها مامورین می گذاشتند و از هر برای که می گذشت بموجب تا کسی که خودشان معین کرده بودند از بار گذند سه هجاسی از روغن چهار قران و همین طور از سایر اجناس مالیات می گرفتند قمتها هم در ابتدای مشروطه کاروانسرا دارها منظم بوده اند و احکام زیادی هم داده شد ولی موقوف نشده است

چون این مالیات برای آنها خیلی تحمیل است و چیزی هم عاید دولت نمی شود اگر چه در اینجا لفظ کلیه را دارد ولی اگر این لفظ را هم داشته که دیگر در همدان متعرض مردم نشوند بهتر است

مغیر - تصدیق می کنم فرمایش آقای رضوی را که این قبیل مالیاتها در ولایاتی بیک اسم گرفته می شود مثل همان کلمه که در خبر کمیسیون بعنوان میدان لرد نوشته شده بود این مالیات که در اینجا با هم مالیات میدان می گیرند در نزد و آن اطراف با هم این قانون لغو می کنیم و آنچه که راجع به مالیه مملکتی باشد مربوط باینجا نیست عوارض موضوعه بر تریاک مربوط بموافقت مملکتی است و بنده هم در وقتل عرض کردم که اگر نظر آقاییان باینست که یک ترتیب در این کار داده شود

رضوی - بسیار خوب است اقدامی کنم رئیس - پیشنهاد آقای ضیاء (اینطور پیشنهاد قرائت شد)

پیشنهاد می شود که بنده ۴ بعد از جمله کلیه عوارض تحمیلی بر اوراق و اجناس و سوخت اضافه شود و تریاک رئیس - بفرمائید

ضیاء - اصلاحنامه وضع این قانون را نباید گمان محترم در نظر دارند که برای این بوده است مردم از عوارضی که افرادی اشخاص یا موسسات بر مردم بارزوارت و تجارت تحمیل میکنند را که اسباب اشکال بشوند و بعضی قسمتهایی که اسباب اشکال برای مردم بوده است نسخ شود

فلسفه وضع این قانون باینست که مالیاتی که در سرحد گرفته میشود در داخل مملکت نفوذ پیدا کند این مالیات ها اطله

بصادرات مملکت وارد میکند یکی از چیزهایی که یک قسمت عده از صادرات این مملکت را تشکیل میدهد تریاک است و از ارباب رئیس کل مالیه هم بغوی معلوم میشود که با تمام مختلفه عوارض بر تریاک تحمیل میشود تمام آقاییان نباید گمان میدانند که بنده یک نظر خصوصی راجع به این موضوع ندارم

تریاک را وقتی نگاه کنید برای آبادی مملکت برای توسعه تجارت و رفاهت فوق العاده مفید است و اگر هم باید اینرا از بیخ برداریم باید یک چیزی بجای این گذاشت و آن را برداشت و مادمی که یک چیزی بجای تریاک بین مردم معمول نشده است نباید این مال التجاره را از بین برد و باینجهت نباید این قدر صادرات مملکت تحمیل کرد

با وجود این عوارض که با تمام مختلفه بر تریاک هست یک من چهار قران هم موجب این قانون بر آن اضافه شده این بود که بنده پیشنهاد کردم همین طور که ب موجب این قانون عوارض مختلفه بر تریاک هست یک من چهار قران هم موجب این قانون بر آن اضافه شده این بود که بنده پیشنهاد کردم همین طور که ب موجب این قانون عوارض مختلفه بر اوراق لغو میشود و عوارض مختلفه تریاک هم لغو شود

وزیر مالیه - بنده در جلسه سابق مکرر عرض کردم که مالیات انواع و اقسام مختلفه دارد یک مالیاتها هست که راجع بشهرها و راهها و بلدیها است و یک مالیات هائی است که راجع بیودجه مملکتی است

اینها را هم باید تفکیک کرد آنها را را که بر راهها و بلدیها مربوط است ب موجب این قانون لغو می کنیم و آنچه که راجع به مالیه مملکتی باشد مربوط باینجا نیست عوارض موضوعه بر تریاک مربوط بموافقت مملکتی است و بنده هم در وقتل عرض کردم که اگر نظر آقاییان باینست که یک ترتیب در این کار داده شود

رضوی - بسیار خوب است اقدامی کنم رئیس - پیشنهاد آقای ضیاء (اینطور پیشنهاد قرائت شد)

پیشنهاد می شود که بنده ۴ بعد از جمله کلیه عوارض تحمیلی بر اوراق و اجناس و سوخت اضافه شود و تریاک رئیس - بفرمائید

ضیاء - اصلاحنامه وضع این قانون را نباید گمان محترم در نظر دارند که برای این بوده است مردم از عوارضی که افرادی اشخاص یا موسسات بر مردم بارزوارت و تجارت تحمیل میکنند را که اسباب اشکال بشوند و بعضی قسمتهایی که اسباب اشکال برای مردم بوده است نسخ شود

فلسفه وضع این قانون باینست که مالیاتی که در سرحد گرفته میشود در داخل مملکت نفوذ پیدا کند این مالیات ها اطله

(اینطور خوانده شد)

بنده پیشنهاد می کنم انبارداری تریاک اضافه شود

رئیس - بفرمائید

حشمتی - بنده هیچ نمیدانم گناه تریاک در این مملکت چیست در صورتیکه هر سالی اقلانچاه کر و تو تومان پول می آورد در این مملکت و بنده تصور می کنم حیات این مملکت بسته است باین مال التجاره یا اینحال این همه تحمیل بر آن میشود

حالا هم ب موجب این قانون یک من چهار قران عوارض بر این تریاک تحمیل کرده اند که در سرحد سوازش بگیرند

آقای وزیر مالیه میفرمایند عوارضی که راجع بیاج راهها و بلدیها و شهرها بوده مالی است

از آن طرف حساب نمی کنند که یک من چهار قران دارند ب موجب این قانون بر عوارض تریاک علاوه میکنند جلت ندارد این همه عوارض بر این مال التجاره تحمیل شود

همین انبارداری که یک من یکشاهی از تریاک میگیرند آقاییان میدانند چقدر می شود؟

این است که بنده پیشنهاد کرده ام افلا این عوارض یک من یک شاهی را تغذیف بدهند

معاون وزارت مالیه - این چیزی که حالا عرض میکنم منظور منحصراً در این مورد بخصوص نیست اما نظر ایشان بسیار است

اگر ما امروز نسبت چیزی مالیات وضع کنیم یا بخواهیم در تعرفه گمر کیان نظری کنیم یا امثال این چیزها پیش بیاید آیا باید آنچه را هم که مربوط است ب حفظ اداره و معارج مربوطه بر تریاک اداری از قبیل نوشتن جواز و حفظ در انبارها و اینها را لغو کرد؟

خیر اینها چیزهایی است که مربوط باین مالیات و عوارض نیست قسمت عوارض بلدی و راهها را ما در اینجا بیک کلمه گفتیم کلیه عوارض مختلفه بهر اسم و رسم که هست باید ملغی شود

ولی آنچه را که مربوط میشود به مخارج اداری نیشود ملغی کرد - حالا این حق انبار چیست؟ پول انبار داری در مقابل یک کاری است که میکنند برای حفظ تریاک چنانچه سبب بهر مال التجاره و هر چیزی که در ادارات گمرکی گذاشته شود این حق انبارداری تعلق میگیرد و اختصاص ب تریاک ندارد

رئیس - آقای مغیر عقیده کمیسیون چیست

مغیر - به نظر مجلس و گذار می کنم

رئیس - رأی گرفته میشود ب قابل توجه بودن این پیشنهاد آقاییان که قابل توجه میدانند قیام فرمایند

(عده کمی برخاستند)

رئیس - قابل توجه نشد پیشنهاد آقای حشمتی

موضوعی که می فرمایند اندرون می شود این را بعبارت داد اگر می خواهید باید یک فکر دیگری بکنید و از یک مصلحت دیگری بیرون معارف بیفرایند یک نفر از نمایندگان خوبست یک مرتبه دیگر خوانده شود (ماده الحاقیه مجدداً بشرح فوق خوانده شد)

رئیس - رای می گیریم باین ماده الحاقیه آقایانی که موافقت قیام فرمایند

(ماده قبلی قیام کردند)

رئیس - تصویب نشد ماده الحاقیه دیگر

(باین کیفیت خوانده شد)

بنده ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد می کنم

ماده - مادام که راه شوسه بندرجز بدامنان و استراکاد مطابق امتیاز قانونی آقای علی قلی خان هزار جریبی باز خرید نشده باج راه مزبور موقوف نمی شود یاسانی

رئیس - آقای یاسانی (اجازه)

یاسانی - در وقتی که مذاکره الفان باج راهها میان آمده علی قلی خان که صاحب امتیاز راه بندرجز است و شرکاء او نگران شدند و یک تلگرافاتی بنده کردند و اظهار می دارند که ما یک بولهای تاحالا خرج کرده ایم و چهار فرسخ از راه دامنان و دو فرسخ از راه بندرجز را شوسه کرده ایم

حالا اگر بنا شود باج راهها ملغی شود معلوم نیست تکلیف ما چه خواهد بود بنده هم آن تلگرافات را بوزارت فوائد عامه فرستادم

در امتیاز علی قلی خان هم قید شده که هر وقت دولت بخواهد باج راه را ملغی کند باید راهرا بخرید و باز خرید نماید و خرجی که صاحب امتیاز و شرکاء او کرده اند به آنها بدهند

اگر چه بنده امیدواری ندارم که دولت بتواند باین زودی این راهرا بخرید و همین جهت اگر ما این قید را در اینجا بکنیم ای آنها اسباب زحمت خواهد شد و شوسه کردن آنها هم بعهده تفریق می افتد

باین معنی که صاحب امتیاز و شرکاء که یک کارهایی شروع کرده اند میگویند ما بچه دلخوشی بیاییم و این راه را شوسه کنیم زیرا معلوم نیست تکلیف ما چه خواهد شد

از این جهت منظور دچار وقفه میشود

لذا برای دلگرمی آنها و برای شوسه شدن این راهها بنده عقیده دارم که این قید از حال شود تا تکلیف آنها هم معین شود تا بعد دولت در موقع مقتضی راهرا بخرید دیگر سسته بنظر دولت است

وزیر فوائد عامه - در اصل قضیه ابتدا اختلافی بین نظر آقای یاسانی و دولت نیست و البته اگر بنا شود لایحه باج راهها بگذرد باید تکلیف ابراهیم معین شود و دولت مطابق عدالت و انصاف بولی که صاحب امتیاز خرج کرده باید باو بدهد و راهرا باز خرید کند

بطوری که در خود قانون امتیاز نامه او هم نوشته و معین نشده است دولت باید آن قسمتی از راه را که ساخته شده است بخرد ولی تصور میکنم مخصوصاً باین توضیحی که داده شده دیگر محتاج بقیدی نباشد و همین قدر مذاکرات کافی است و استدعا میکنم پیشهادشانرا استر او کنند

یاسانی - استدعا میکنم بنده ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد می کنم

ماده - مادام که راه شوسه بندرجز بدامنان و استراکاد مطابق امتیاز قانونی آقای علی قلی خان هزار جریبی باز خرید نشده باج راه مزبور موقوف نمی شود یاسانی

رئیس - آقای یاسانی (اجازه)

یاسانی - در وقتی که مذاکره الفان باج راهها میان آمده علی قلی خان که صاحب امتیاز راه بندرجز است و شرکاء او نگران شدند و یک تلگرافاتی بنده کردند و اظهار می دارند که ما یک بولهای تاحالا خرج کرده ایم و چهار فرسخ از راه دامنان و دو فرسخ از راه بندرجز را شوسه کرده ایم

حالا اگر بنا شود باج راهها ملغی شود معلوم نیست تکلیف ما چه خواهد بود بنده هم آن تلگرافات را بوزارت فوائد عامه فرستادم

در امتیاز علی قلی خان هم قید شده که هر وقت دولت بخواهد باج راه را ملغی کند باید راهرا بخرید و باز خرید نماید و خرجی که صاحب امتیاز و شرکاء او کرده اند به آنها بدهند

اگر چه بنده امیدواری ندارم که دولت بتواند باین زودی این راهرا بخرید و همین جهت اگر ما این قید را در اینجا بکنیم ای آنها اسباب زحمت خواهد شد و شوسه کردن آنها هم بعهده تفریق می افتد

باین معنی که صاحب امتیاز و شرکاء که یک کارهایی شروع کرده اند میگویند ما بچه دلخوشی بیاییم و این راه را شوسه کنیم زیرا معلوم نیست تکلیف ما چه خواهد شد

از این جهت منظور دچار وقفه میشود

لذا برای دلگرمی آنها و برای شوسه شدن این راهها بنده عقیده دارم که این قید از حال شود تا تکلیف آنها هم معین شود تا بعد دولت در موقع مقتضی راهرا بخرید دیگر سسته بنظر دولت است

مردم از جنگال این باجها و مالیات ها خلاص شوند

رئیس - رای گرفته میشود باین قانون که مشتمل بر برهفت ماده است باورقه آقایان که تصویب میکنند و در وقت سفید و الاورقه کبود میدهند

(اخذ آراء بعد آمد)

رئیس - اخذ اوراق رای تمام شد (استخراج آراء بعد آمده و نتیجه بقرار ذیل حاصل شد)

ورقه سفید علامت قبول ۷۷
ورقه کبود علامت رد ۲

رئیس - همه حضار ۹۳ با کثرت ۷۷ رای تصویب شد

اسامی موافقین - آقایان - هرمزی - هابیم - شریعت زاده - بهرامی - محمد ولی میرزا - میرزا یدالله خان - فرمند - عصر انقلاب - نجات - میرزا محمد تقی ذوالقدر - عباس میرزا - فرج الله خان آصف - حاج حسن آقا ملک - دکتر آقایان - میرزا محمد تقی بهار - میرزا حسین خان اسفندیاری - شیخ الاسلام ملایری - حائری زاده - شوشتری - رهنما - دکتر ضیاء - زعیم - طباطبائی دیبا - سلطان ابراهیم خان افغمی - آقا سید کاظم یزدی - امیر حسین خان بختیاری - روحی - سلیم یزدی - حاج میرزا علیرضا صدرائی - حاج آقا رضا رفیع - دیوان بیگی - حاج شیخ عبد الرحمن - میرزا سید احمد احتشام - انابکی - میرزا سید احمد خان وکیل - آقا رضا مهدری - محمد تقی خان احمد - مفتی - میرزا حسنخان بیرنیا - اخگر - افشار - میرزا محمود خان وحید - سهراب زاده آقا میرزا حسین خان بیرنیا - عراقی - بهمن زنگنه - میرزائی - زاهدی - محمد ولی خان اسدی - غلامحسین میرزا - حاج میرزا اسدالله خان - حبیب الله خان شادلو - ارباب کبیسرو - معظی - آقا شیخ محمد علی الدومی ثابت - سهرابخان ساکنتیان - اسکندری - غوثی - میرزا اطف الله خان لیقوانی - یاسانی - سید علاءالدین - میرزا عبدالحسین صدر - اتحاد - میرزا رضا خان حکمت - سید ابوالفتح - تقی زاده - دولت آبادی - آقا سید حسن احسان - حیدر قلی میرزا حشمتی - افسر - شیخ جلال الدین - علانی - میرزا عبدالله خان معتمد - کبی استوان -

اسامی مخالفین - آقایان سلیمان میرزا - آقا میرزا شهاب الدین -

رئیس - چند دقیقه تنفس داده می شود

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقای رهنما (اجازه)

رهنما - در موقع تنفس راجع بقانونی که برای مستخدمین در بار پیشهاد شده بود از دستور خارج گشت نظر باینکه آقایان نمایندگان و هیئت محترم دولت توجه و ملاحظه مخصوص داشته باشند راجع باین قسمت بنصره تهیه شده و استدعا می کنم آقایان موافقت بفرمایند که جزء دستور شود و این قانون تمام شود

رئیس - مخالفی ندارد ؟

(گفته شد : خیر)

رئیس - بنصره قرائت می شود (اینطور خوانده شد)

بنصره - مقصود از دربار و کابینه سلطنت و ولایت عهد دربار و کابینه سلطنتی و ولایت عهد سابق میباشد

میرزا سید حسن کاشانی - قائم مقام - عصر انقلاب - نجات - میرزا محمد تقی ذوالقدر - عباس میرزا - فرج الله خان آصف - حاج حسن آقا ملک - دکتر آقایان - میرزا محمد تقی بهار - میرزا حسین خان اسفندیاری - شیخ الاسلام ملایری - حائری زاده - شوشتری - رهنما - دکتر ضیاء - زعیم - طباطبائی دیبا - سلطان ابراهیم خان افغمی - آقا سید کاظم یزدی - امیر حسین خان بختیاری - روحی - سلیم یزدی - حاج میرزا علیرضا صدرائی - حاج آقا رضا رفیع - دیوان بیگی - حاج شیخ عبد الرحمن - میرزا سید احمد احتشام - انابکی - میرزا سید احمد خان وکیل - آقا رضا مهدری - محمد تقی خان احمد - مفتی - میرزا حسنخان بیرنیا - اخگر - افشار - میرزا محمود خان وحید - سهراب زاده آقا میرزا حسین خان بیرنیا - عراقی - بهمن زنگنه - میرزائی - زاهدی - محمد ولی خان اسدی - غلامحسین میرزا - حاج میرزا اسدالله خان - حبیب الله خان شادلو - ارباب کبیسرو - معظی - آقا شیخ محمد علی الدومی ثابت - سهرابخان ساکنتیان - اسکندری - غوثی - میرزا اطف الله خان لیقوانی - یاسانی - سید علاءالدین - میرزا عبدالحسین صدر - اتحاد - میرزا رضا خان حکمت - سید ابوالفتح - تقی زاده - دولت آبادی - آقا سید حسن احسان - حیدر قلی میرزا حشمتی - افسر - شیخ جلال الدین - علانی - میرزا عبدالله خان معتمد - کبی استوان -

تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید

رئیس - آقای رهنما (اجازه)

رهنما - در موقع تنفس راجع بقانونی که برای مستخدمین در بار پیشهاد شده بود از دستور خارج گشت نظر باینکه آقایان نمایندگان و هیئت محترم دولت توجه و ملاحظه مخصوص داشته باشند راجع باین قسمت بنصره تهیه شده و استدعا می کنم آقایان موافقت بفرمایند که جزء دستور شود و این قانون تمام شود

رئیس - مخالفی ندارد ؟

(گفته شد : خیر)

رئیس - بنصره قرائت می شود (اینطور خوانده شد)

بنصره - مقصود از دربار و کابینه سلطنت و ولایت عهد دربار و کابینه سلطنتی و ولایت عهد سابق میباشد

میرزا سید حسن کاشانی - قائم مقام - عصر انقلاب - نجات - میرزا محمد تقی ذوالقدر - عباس میرزا - فرج الله خان آصف - حاج حسن آقا ملک - دکتر آقایان - میرزا محمد تقی بهار - میرزا حسین خان اسفندیاری - شیخ الاسلام ملایری - حائری زاده - شوشتری - رهنما - دکتر ضیاء - زعیم - طباطبائی دیبا - سلطان ابراهیم خان افغمی - آقا سید کاظم یزدی - امیر حسین خان بختیاری - روحی - سلیم یزدی - حاج میرزا علیرضا صدرائی - حاج آقا رضا رفیع - دیوان بیگی - حاج شیخ عبد الرحمن - میرزا سید احمد احتشام - انابکی - میرزا سید احمد خان وکیل - آقا رضا مهدری - محمد تقی خان احمد - مفتی - میرزا حسنخان بیرنیا - اخگر - افشار - میرزا محمود خان وحید - سهراب زاده آقا میرزا حسین خان بیرنیا - عراقی - بهمن زنگنه - میرزائی - زاهدی - محمد ولی خان اسدی - غلامحسین میرزا - حاج میرزا اسدالله خان - حبیب الله خان شادلو - ارباب کبیسرو - معظی - آقا شیخ محمد علی الدومی ثابت - سهرابخان ساکنتیان - اسکندری - غوثی - میرزا اطف الله خان لیقوانی - یاسانی - سید علاءالدین - میرزا عبدالحسین صدر - اتحاد - میرزا رضا خان حکمت - سید ابوالفتح - تقی زاده - دولت آبادی - آقا سید حسن احسان - حیدر قلی میرزا حشمتی - افسر - شیخ جلال الدین - علانی - میرزا عبدالله خان معتمد - کبی استوان -

که در ریاست داشته اند موافق ماده (۵۷) قانون استخدام بصندوق تصاصه بپردازند

آقای میرزا شهاب - بمقیده بنده در این ماده دوم دو تبصره هست یکی اینکه نوشته است باید بپردازد در این صورت شاید بکنند بپردازند که تقواست مستخدم باشد و تقواست کسور تقاعد هم بدهد و این ماده او را هم مجبور میکنند که کسور تقاعد بپردازد

یکی دیگر اینجا نوشته شده : از تاریخ تصویب قانون استخدام کشوری در صورتی که مدتی بعد از تصویب آن قانون اجرا شده یعنی اول حمل ۱۳۰۲ اجرا شده این است که بنده پیشنهاد کردم در صورتی میتواند مشمول باشند که از تاریخ اجراء این کسور را بپردازند

رئیس الوزرا - دولت این پیشنهاد را قبول میکند

رئیس - رای گرفته می شود باین ماده بقرینگی که پیشنهاد شد آقایان تصویب میکنند قیام فرمایند

(اقلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - شوردر کلیات است مخالفی ندارد ؟

ارباب کبیسرو - بنده عرضی ندارم

رئیس - بفرمایند

ارباب کبیسرو - آن پیشنهادی را که شاهزاده سلیمان میرزا کردند در واقع برای این بود که تمام مستخدمین دربار هم از تقسیم باید مشمول آن شوند ولی بنصره که اینجا نوشته شده بنده خودم هم بآن رای دادم اختصاص پیدا کرد بستمخدمین سابق

میخواستیم ببینم اگر مستخدمین جدیدی وارد دربار شوند تکلیف شان چیست ؟

رئیس الوزرا - چون راجع بستمخدمین دربار قانون استخدام تکلیفشانرا معین کرده است و گفته است که قانون استخدام شامل اجزاء دربار نیست و در وقت اشخاصی که مدتی خدمت کرده اند معزوم میمانند

این قانون آنها را مشمول قانون استخدام قرار میدهد ولی راجع بستمخدمین فعلی همچنان باید گذاشت اختیار دربار که خودشان تکلیفی برای آنها معین کنند

فعلاتاً شامل قانون استخدام نمی - شوند

رئیس آقای زعیم (اجازه)

زعیم - بنده در این دو ماده که گذشت یک تبصره می بینم که برای تذکر عرض میرسانم که شاید بشود رفع این تبصره را کرد و آن این است که اساس این دو ماده برای این است که یک ارفاق و مساعدتی در حق جمعی بشود

در قانون استخدام موادی دارد مخصوصاً راجع بستمخدمین خدمت که میگوید از صدی پنج نباید تجاوز کند

بنده هم یک تصویب نامه صادر شده از هیئت دولت مبنی بر اینکه اشخاصی که سابقه خدمت در روز ارتزخانه دارند باید از همان وزارتخانه حقوق انتظار خدمت را گرفته و جزه اجزاء همان وزارتخانه محسوب شوند

چون وزارت دربار تا امروز جزء قانون استخدام نبوده و بنده تمیذام عهدشان چقدر است و آیا میتواند دو سه خودشان را از مؤسسه تقاعد بگذرانند یا نمیتوانند

و بالاخره عهدشان هر قدر باشد بنظر بنده باید معلوم شود که اینها جزء منتظرین خدمت کدام يك از وزارت خانه ها هستند

اگر برای صرف دلخوش کردن باشد که اینها منتظر خدمت دولتند که این چیز مهمی است و آن نظر اصلی آقایان که يك ارفاقی شده باشد در حق اینها که با آنها ناعااله سنگینی که دارند بتوانند اعانه کنند آن نظر تأمین نمی شود

برای اینکه معلوم نیست که اینها عضو کدام وزارتخانه میشوند و از کدام وزارت خانه باید حقوق انتظار خدمت بگیرند و بالاخره کدام وزارت خانه باینها شغل خواهد داد

بنابر این بنظر بنده دولت باید يك ماده تالی برای تأمین این قسمتها پیشنهاد کند که تکلیفشان معین باشد

وزیر عدلیه - عجلالتامقصود این است که مستخدمین سابق دربار که بلا تکلیف بودند تکلیفی برای آنها معین شود و به موجب این مواد تکلیف آنها معین میشود و این ایرادی که آقا فرمودند وارد نیست برای اینکه پس از تصویب این قانون دولت مطالبه معین مواد تکلیف آنها معین میشود و این ایرادی که آقا فرمودند وارد نیست

رئیس الوزرا - چون راجع بستمخدمین دربار قانون استخدام تکلیفشانرا معین کرده است و گفته است که قانون استخدام شامل اجزاء دربار نیست و در وقت اشخاصی که مدتی خدمت کرده اند معزوم میمانند

این قانون آنها را مشمول قانون استخدام قرار میدهد ولی راجع بستمخدمین فعلی همچنان باید گذاشت اختیار دربار که خودشان تکلیفی برای آنها معین کنند

فعلاتاً شامل قانون استخدام نمی - شوند

رئیس آقای زعیم (اجازه)

زعیم - بنده در این دو ماده که گذشت یک تبصره می بینم که برای تذکر عرض میرسانم که شاید بشود رفع این تبصره را کرد و آن این است که اساس این دو ماده برای این است که یک ارفاق و مساعدتی در حق جمعی بشود

همه برای این باشد که موافقت بفرمایند

البته آقایان میدانند که قضیه شلات معنی بود که در کبیسرو فوائد عامه موارد مذاکره بوده است و بالاخره از آنجا يك رایورتن تهیه شده ولی دولت لایحه سابق خودش را پس نیگیرد و این لایحه را باقیه يك فوریت تقدیم میکند و امیدوارم که باین فوریت رای داده شود که زودتر تکلیف آن معلوم شود

رئیس - يك فوریت ؟

وزیر فوائد عامه - بلی

رئیس - فوریت این لایحه مطرح است آقای دکتر محمدخان مصدق (اجازه)

ارباب کبیسرو - چون این لایحه جدید است و موضوعش را نمیدانیم خوب است قرائت شود

رئیس - اگر آقایان مایلند قرائت شود ؟

بعضی از نمایندگان - بلی قسراتت شود

رئیس آقای اتحاد (اجازه)

اتحاد - چون بنظر بنده مذاکرات در فوریت است احتیاج بخواندن ندارد

ممکن است بعد از رای دادن ب فوریت آن چاپ شود

بعضی از نمایندگان - چاپ شده است

رئیس - قرائت میشود (شرح آتی قرائت شد)

ماده اول - نظر باینکه مطابق فصل (۱۴) عهدنامه ایران و روس باید ترتیبی مابین دولت ایران و دولت شوروی روس در باب محصول شلات داده شود دولت ایران امتیاز صید حرام و حق استفاده از شلات سواحل جنوبی بحر خزر خود را بیکسانی مخصوص مختلط اسهامی تجارتي که توسط دولتین ایران و اتحاد جماهیر شوروی تشکیل می شود واگذار نماید طرفین ایران و روس در کمیانی که بعدها در این قرارداد با هم (کمیانی مختلط) موسوم خواهد داشت

بنصره - مسئله واگذاری صید حلالی که بوسیله صیادان شرکت صید می شود باهالی در ضمن یادداشتی منضم باین قرارداد تنظیم خواهد شد

ماده دوم - مدت اعتبار کمیانی مختلط مذکور در ماده اول این قرارداد و حق استفاده کمیانی مذکور از تمامی شلات سواحل جنوبی بحر خزر بیست و پنج سال شسی تعیین می شود

ماده سوم - برای تنظیم شلات و برای خرید ادوات لازمه صیادی و برای مقاراج بهره برداری شلات مذکور کمیانی مختلط

تشکیل سرمایه اصلی می دهد که نصف آن را دولت ایران و نصف دیگر را دولت جماهیر شوروی سوسیالیستی تأدی می نمایند میزان سرمایه مزبور بر ضوابط طرفین شده و من جمله از باب سهم ایران مبالغ ذیل محسوب خواهد شد

الف - حق سالیانه که از باب استفاده از شلات بدولت ایران باید مطابق ماده پنجم این قرارداد تأدی شود

ب - حق صید سه سنه گذشته که مطابق ماده دوم از این قرارداد معین می شود

ج - دارائی راجع بشلات که سابقاً متعلق بشركه تجارتخانه سابق برادران لیانازف بوده و در مقابل بدهی تجارتخانه مزبور بدولت ایران رسیده

ماده چهارم - دارائی راجع بشلات که متعلق روس کمیانی مختلط از شركه تجارتخانه سابق برادران لیانازف تحصیل کرده است همچنین جز و سرمایه اصلی طرف روس محسوب خواهد شد

ماده پنجم - حق سالیانه که در عوض استفاده از شلات برای دولت ایران از طرف کمیانی مختلط معین می شود هشتاد هزار تومان با اضافه صدی یا نود و پنج (۱۰۵٪) هادرات خالص کمیانی مختلط است و وجوه مذکور هه ساله از باب تأدی سهم دولت ایران در سرمایه اصلی محسوب خواهد شد

پس از تأدی شدن سهم مزبور وجوه مزبور مستقیماً بدولت ایران تأدی خواهد شد

ماده ششم - اگر مبالغ مذکور در ماده سوم کافی برای تأدی سهم دولت ایران مبلغ کسری را تأدی نکنند طرف روس بقیه سهم طرف ایران را تأدی نماید و طرف ایران در مقابل قسمت سرمایه اصلی که تأدی نگردیده است قرع - حول بانک یعنی صدی هشت سالیانه تأدی خواهد نمود تا این که تمام سهم دولت ایران در سرمایه اصلی کمیانی مختلط شود

ماده هفتم - کلیه متانعی که از کار کمیانی مختلط حاصل می شود ب قسمت مساوی مابین طرفین که در کمیانی مختلط شرکت نموده اند تقسیم می شود

ماده هشتم - هیئت مدیره کمیانی مختلط که تمام امور کمیانی را اداره خواهد نمود و مرکز آن در شهر تهران خواهد بود مرکز ارزشش نفر است که بطور مساوی از طرفین یعنی سه نفر از طرف ایران و ۳ نفر از طرف روس معین می شوند

ماده نهم - اداره کردن قسمت فنی و تجارتی و بهره برداری از شلات بتمتخصصین فنی و تجارتی روس که در حدود بر طبق دستور العمل مصوب هیئت مدیره

کمیانی مختلط باید در تار بکنند و اگذار می شود.

تبصره (۱) - کمیانی محصولات شلات را بیه بهترین قیمت در روسیه یا در بازار خارج از روسیه بنابر آن که گدا یکدوازاد از ارزش قیمت مرجع باشد خواهد فروخت.

تبصره (۲) - هیچ نوع مأمورین رسمی دیگری بفرزاد اعضا هیئت مدیره و اشخاصی که در ماده هم نام برقرار داد ذکر شده اند طرفین در اداره کردن امور شلات نخواهند داشت.

ماده دوم - در عرض استفاده از شلات در سه سال گذشته دولت اتحاد جاهیر شوروی سوسیالیستی روسیه مبلغ یکصد و پنجاه هزار تومان بدولت ایران تأدیه می نماید و در عرض دولت ایران معصوم و آلات صید این سه ساله را از حقوق گمرک منافع می نماید.

ماده یازدهم - کمیانی مختلط مذکور مطیع تمام قوانین و مقرراتی که در ایران برای کمیانی ها و شرکت های تجاری و تجارتخانه های ایرانی و همچنین خارجی موجود باشد و یا در آتی وضع شوند خواهد بود.

ماده دوازدهم - کمیانی مختلط معاصبه سالیانه خود را بدولت ایران و دولت شوروی از باب وجوه مذکور در ماده ۷ این قرارداد منتهی تا ماه (خرداد ماه) سال بعد تاریخ خواهد نمود.

ماده سیزدهم - صید ماهی بوسیله مواد شیمیایی و احتراقی و یا وسائل دیگر از این قبیل اکیداً ممنوعست.

ماده چهاردهم - برای اجتناب از تضییع وقت و جلوگیری از ادامه اتلاف شلات پس از تأدیه شدن صدی پنجاه سرمایه اصلی بالمناصه از طرف ایران و روس (ولی در صورتیکه طرف ایران سهم خود را در موقع مقررات طرف هیئت مدیره شرکت مختلط تأدیه ننمود طرف روس مطابق ماده شش آن سهم را خواهد برداشت) با اعلان شدن شروع بکار کمیانی مختلط میتواند شروع به بهره برداری از شلات نماید.

ماده پانزدهم - نسبت با باب و ادوات و معصوم و سایر لوازمی که کمیانی مختلط برای استفاده از شلات و محصولات آن لازم دارد دولتین ایران و روس معافیت مطلق از حقوق گمرکی و اگاداری حق ترانزیت آزاد منظور خواهد داشت.

ماده شانزدهم - دولتین ایران و روس هر یک در حدود خود لازم می نمایند که در امور کمیانی مختلط خواهند نمود.

ماده هفدهم - قرار داد حاضر پس از تصویب مجلس شورای ملی دارای اعتبار خواهد بود.

ماده هیجدهم - قرارداد حاضر در دو نسخه بزرگ فارسی و روسی تهیه و امضاء شده و هر دو نسخه در موقع تمیز قرارداد معتبر شمرده میشوند و هر یک از طرفین امضا کننده يك نسخه داده می شود.

رئیس - آقای دکتر محمد خان مصدق (اجازه)

دکتر محمدخان مصدق - سال های شتاد شلات بجز غرور اجاره لیانازها بوده و اقتضای مدت آخرین قراردادی که با دولت داشته اند در سال ۱۹۲۵ میلادی است چون در موقع جنگ بین المللی مستاجر نتوانست مال الاجاره را آرد بکند و بعد از برقراری رژیم جدید روسیه دولت مزبور قرارداد هائی که در زمان تزاری دولت ایران امضاء کرده بودند و باطل دانست دولت وقت زمان وزارت فوائد عامه آقای علائی موقع را منتهم شمرده بعنوان ترسیدن مان الاجاره اجاره شلات را منقضی نموده البته لیانازها از این وضعیت شاکر همیشه باولای دولت نظام می نمودند تا اینکه در کابینه قوام السلطنه کبیربونی مرگب از آقای حاجی معتمد السلطنه و بعضی از وزراء دیگر تشکیل شده قراردادند که امر بحکیت پنج نفر ارجاع شود که دولت و لیانازها هر کدام دو نفر حکم مخصوص معین نمودند و حضرت آقای فروری رئیس الوزراء حاضر هم که آقا وقت ذکا عالمک و رئیس دیوان عالی نیز بودند از طرف دولت و لیانازها حکمیت فرموده

حکمه های مزبور پس از از چند جلسه رسیدگی و مذاکره بدو طرفین باب توافق حاصل نمودند که چون هیئت دولت قطع این نزاع را بحکیت معین نموده معلوم است که از ملاحظات سیاسی که ممکن است در این قضیه منظور نظر گردد منصرف نشدند و فقط خواسته است که از جنبه حقوقی و موازین قضائی در آن نظر شود.

بنابر این ما حکم ها بهیچ وجه نمی توانیم نظر کنیم که الفاء قرارداد لیانازها از حیث سیاست موافق مصلحت بوده یا نبوده و مصالح ملکی در این امر بدولت حق می داده است یا نمی داده است - و باید فقط حیثیت حقوقی قضیه را در نظر بگیریم.

پس در اصل قضیه وارد شده با اتفاق آراء در دو مسئله مرجوعه چنین رای می دهند.

اولاً - راجع باینکه فسخ اجاره از روی حق بوده یا نبوده است تسک اصلی دولت در حقانیت خود دیده پرداخت مال الاجاره در موقع مقرری باشد.

ثانیاً - در اصل شماره دارد باینکه معاملات سابقه ایران یا دولت و اتباع روس برخلاف میل و مصلحت دولت ایران بوده و فسخ آن ها عند الامکان مورد داشته است.

خلاصه اجوبه لیانازها در این خصوص این است که اولاً بر حسب ماده دوم قرارداد مورخه ۱۹۰۶ دولت ایران بدون رضای استمهالی که لیانازها در تاریخ ۸ ربیع الاول ۱۳۳۶ نموده و باین تقاضای آنها نیز تا ۱۸ - نور ۱۳۳۷ - جوابی داده نشده است.

علیهذا نظر باینکه در اجاره نامه های شلات حق فسخ برای دولت منظور شده و نظر باینکه بموجب قرار داد سال ۱۹۰۶ فسخ اجاره بمبایست برضای لیانازها باشد و نظر باینکه لیانازها برای پیرواخذ مال الاجاره حاضر بودند و اوضاع نقل و انتقال وجوهات بوده و ما معذور بودیم.

ثانیاً معامله ما با دولت ایران برخلاف مصلحت ایران نبوده بلکه اولیای دولت علیه ایران همیشه از ما رضایت داشته و عملیات ما اسباب آسای سواحل بحر خزر ناراضی بود که بواسطه اجاره داری ما رفتار و شیوه صدیقی که نسبت به ایران داشتیم مانع ثبات متعديا نه دولت روس نسبت به سواحل بحر خزر بودیم.

رای هیئت حکمیت این است که صرف نظر از مسئله اینکه اجاره لیانازها موافق صرفه و مصلحت ایران بوده یا نبوده که در این مسئله باید از جنبه سیاسی نظر شود و خارج از صلاحیت این هیئت است از نظر حقوقی و موازین قضائی چاره جز این نیست که بگوئیم دولت حق الفاء اجاره را نداشته است.

زیرا که اولاد هیچ يك از دو اجاره نامه ۱۸۹۴ و ۱۸۹۶ که بنای عمل شلات میباشد ذکر نشده است که در صورت تأخیر در ادای مال الاجاره دولت حق فسخ دارد بلکه هیچ قسم شرط فسخ در آن اجاره نامه ها مذکور نیست.

ثانیاً در سنه ۱۹۰۶ در موقعی که دولت مال الاجاره چهار سال را بطور مساوی از لیانازها در یافت داشته قرارداد بی توسط شاهزاده عین الدوله که در آن زمان صدر اعظم بودند با آنها منعقد نموده و آنچنان در ضمن ماده دوم صریحاً حق فسخ اجاره را از خود سلب و رضای لیانازها را در آن شرط قرارداده است.

ثالثاً - بر حسب توضیح لیانازها میتوان تصدیق کرد که - فرس ما زور - موجود و یا اوضاعی که در آن زمان در روسیه ایجاد شده بود لیانازها حقیقه از ایصال وجه بایران مانع دانستند و اختیاراً نمی خواستند از ادای ذمه خود کوتاهی نمایند.

این نظر تأیید می شود بواسطه امرامه که در روسیه عمل دیده شد که تجارتخانه غلومانیان در تاریخ سپتامبر ۱۹۱۷ بخزانه داری کل نوشته و حاضر بودن لیانازها در پرداخت بیست هزار لیره بتوان مال الاجاره ۱۹۱۸ - اشعار داشته

در عمل صیعامی بر چه قرار دهند ناچار در این موضوع بطرفین مراجعت شد و پس از اشعار باینکه برای حکمها در طریق جبران خسارات به تجدید قرارداد و تمديد استخراج بعمل آمد.

در خصوص مدت لیانازها تقاضا کردند من حیث المجموع از این تاریخ مدت قرارداد را بیست سال قرار دهند از وزارت فوائد عامه که در این قضیه نماینده دولت می باشد در این خصوص بتوسط جناب دکتر ولی الله خان که یکی از حکمین دولت بودند استمزاج بعمل آمد و معلوم شد که وزارت فوائد عامه تا چهارده سال موافقت دارند.

بالاخره هیئت حکمیت با اتفاق آراء مدت قرارداد را من حیث المجموع پانزده سال رای دادند.

این است که بنده از حضرت آقای رئیس الوزراء دو سؤال دارم.

اول اینکه حضرت عالی میدانستید دولت ایران بموجب معاهده بین المللی مصوبه مجلس شورای ملی که خودتان در این پیشنهاد فصل ۱۴ آن مستمسک می شوید متعهد است که در سال ۱۳۲۵ قرارداد لیانازها است يك قرارداد می باشد با دولت شوروی منعقد نماید.

در این صورت مستعدی است نظریه خود را در تمديد اجاره لیانازها برای هشت سال دیگر بیان فرمایند.

ثانیاً - اگر لیانازها بخواهد حضرت عالی که سابقاً رئیس عالی نیز رئیس دولت امروزید تظلم نمایند که اگر قبل از حکمیت دعوی آنها ثابت نبود بعد از رسیدگی و قضاوت ما حق داریم تا چندی بعد از منافع شلات بهره مند شویم و چون اقدام دولت برخلاف رای حکمیت است باید از عهده خسارت ما بر آید چه جواب خواهید فرمود؟

چون در حکم خودتان فرموده اند «هیئت حکمیت نمی توانستند بخود اجازه بدهند که دولت را محکوم بادی مبلغی بتواند خسارت نمایند» و این عقیده از پس مقدس است بنده لازم دیدم این عبارت را تکرار کنم.

لذا برای جبران خسارت لیانازها چه راه حلی در نظر دارید

آیا باز محل دیگری هست بقریر از شلات که برای يك معنی اجازه نماید.

در ممالک پارلمانی معمول این است است که هر وقت يك وزیر مجبور باشد از دو عقیده متضاد دفاع کند.

چون مدافع هر يك از آنها بشود

بطلان دیگری ثابت می شود.

کتابه جوئی می کند تا دیگری مدافع شود.

چون بنده ما بل که حضرت عالی همیشه زمامدار باشید خواهشمندم معلوم فرمائید کدام يك از این دو امضائی را که فرموده اید معتبر است.

امضای قرارداد حکمیت صحیح است یا امضای این پیشنهاد.

چون اینجا دولت دو امضاء دارد یکی امضای امروز و یکی هم امضائی است که سابقاً داده است سویت تکلیف این دو امضارا معین فرمایند.

وزیر فوائد عامه - بنده وقتی که آقای دکتر محمد خان مصدق شروع کردند بشوایندن اوراق سر کشاد لیانازها ها می خواستم از خود سؤال کنم که آیا موقع خواندن این عریضه سر کشاده حالا است یا موقع دیگر.

بنده بنده اگر مخالفتی ایشان دارند باید آنرا در موقع خودش اظهار بکنند برای اینکه حالا دولت تقاضای می کند باینکه بيك فوریت این لایحه رای داده شود باین معنی که با این لایحه که الان تقدیم شد آقایان موافقت فرمایند و بيك فوریت رای بدهند و پروند به کمیسیون و فردا یا پس فردا صبح هر موقعی که حاضر شد مجدداً برای شور مجلس بیاید.

مقصود این بوده است که دولت لازم میدانند که تکلیف شلات را معلوم کنند و این پیشنهاد را کرده است.

حالا آقا از نقطه نظر استدلالی که فرمودند در خصوص حق لیانازها با این نقطه نظر دیگر اگر فرمایشی دارند باید در موقع خودش یعنی وقتی که لایحه از کمیسیون آمد در آن موقع بیانات خودشان را بفرمایند و البته در آن موقع آقای رئیس الوزراء و بنده یا سایر آقایان هر کدام که باید صحبت کنیم صحبت خواهیم کرد و عریضی که بنظر می رسد گفته خواهد شد.

ولی تصور میکنم حالا اگر جواب اظهارات آقا داده شود مورد ندارد زیرا بنده تقاضای فوریت کردم و نمی خواهم فعلاً مبادرت به جواب کرده باشم.

بهر صورت فعلاً از آقایان تقاضا میکنم در این موقع تنگ بی لطفی فرمایند و اجازه بفرمایند که بی فوریتش رای داده شود و البته در موقعی که مطرح شد نظریات گفته میشود.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کالی است.

پاسائی - کافی نیست بنده مخالفم رئیس اگر با کفایت مذاکرات مخالفید بفرمایند.

پاسائی - مذاکراتی که آقای دکتر

مصدق فرمودند در رای بقوریت موثر است و باید جواب اظهارات ایشان داده شود و آقای داور هم جواب اظهارات ایشانرا ندادند.

فعلاً عقیده بنده این است که ابتدا قبل از اینکه بقوریت لایحه رای گرفته شود آقای داور یا آقای رئیس الوزراء با کسی دیگر جواب ایشان را بدهند بعد اگر باید بقوریت آن رای داده شود رای داده خواهد شد.

رئیس - رای گرفته میشود بکفایت مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند (عده کمی قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی نیست آقای رهنا

رهنا در این مسئله که دولت پیشنهاد کرده قبلاً بنده موافقت کردم و حالا هم موافقت و عنایت موافقت هم این است که دو روز قبل بنا بود این لایحه را به مجلس بیاورند و چون دوروز قبل نیامده و حالا این لایحه را آورده اند تقاضای دولت این است که آقایان بيك فوریت آن رای بدهند که بيك شور باشد یعنی برود بکمیسیون و مجدداً بیاید بمجلس که در مجلس موافق و مخالف نظریات خودشان را بگویند آنوقت هر نظریه که اکثریت مجلس گرفت البته آن مطاع است.

بنابر این بنده از نقطه نظر اینکه اگر ما الان بيك فوریتش رای ندهیم مثل این است که لایحه را رد کردیم.

پاسائی - این رد نیست رهنا - چرا بنظر بنده درست است اجازه بفرمایند بالاخره عمل اینک تقاضای دو فوریت نکرده برای این بود که معالی برای آقایان نمایندگان باشد و بشوایند درست لایحه را معالیه کنند که در خاطر اش صحبت کنند باین جهت گفته که بيك شور شود ولی دولت سعی داشت که دو فوریت آن تصویب شود که در این سه چهار روزه که باقی است . . . .

شیروانی - دوروز رهنا - بسیار خوب دوروز در این دوروزه که باقیست بتوانیم این لایحه را بگذرانیم و اگر شما نخواهید بيك فوریت آن را تصویب کنید این لایحه به جریان عادی خودش باید برود بکمیسیون و مجدداً از کمیسیون بیاید بمجلس و در آن ضمن پیشنهاداتی هم می شود و باز باید برود به کمیسیون و برای شور دوم بمجلس بیاید این ترتیب سیر عادی لایحه است و از این ترتیب ممکن نیست این لایحه از مجلس بگذرد و چنانچه این فوریت رد شود

بهمین جریانات عادی این لایحه باید سپر کند.

بنابر این بنده از آقایان سؤال میکنم که آیا ممکن است باین جریانات این لایحه از مجلس بگذرد یا بقیه ای است که نخواهد گذشت این است که گفته شد تقاضای بيك فوریت میشود و آقایان هم بيك فوریت آن رای میدهند و میرود بکمیسیون و بعد فریاد بمجلس و در اینجا آقایان نظریات خودشان را اظهار میکنند و رای مثبت یا منفی میدهند دکتر مصدق - (در ضمن خروج از مجلس) دولت دو عقیده را نمیتواند اظهار کند و نمی تواند از عقیده متضاد دفاع کند.

فرمنده - بنده تذکری دارم میخواهم عرض کنم

رئیس - موقع تذکر نیست آقایان مذاکرات را کافی میدانند؟

بعضی از نمایندگان - بلی حکافی است.

رئیس - رای گرفته میشود بقوریت این لایحه یعنی بيك شور یا ارجاع به کمیسیون آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

خارج و فوائد عامه وجوده ارجاع میشود وزیر فوائد عامه بنده کاملاً تصدیق دارم که آقایان این روزها بقدری کار میکنند که حق دارند خسته باشند و لیکن این مسئله راهم آقایان باید تصدیق فرمایند که بيكی دولایحه است که خیلی (مخصوصاً از نقطه نظر انتضادی) اهمیت دارد یکی لایحه راه آهن است که این همه در مجلس راجع بآن صحبت شده است و باید بگذرد و بيكی هم لایحه بودجه است از آقایان نمی میکنم که اجازه بفرمایند لایحه راه آهن جزء دستور شود.

رئیس - آقای عدل (اجازه)

عدل - آقایان تصدیق دارند که موقع خیلی تنگ است و حالا فرصت برای اینکه لایحه راه آهن جزء دستور شود نیست و در اول جلسه هم بنده استدعا کردم که لایحه احتساب مالیاتها از باب طلب هاجر دستور باشد و بيكی دوماده هم بیشتر نیست و دولت هم موافق بود حالا هم تقاضا میکنم چون چند دقیقه وقت بیشتر لازم ندارد جز دستور شود.

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای عدل آقایان موافقت قیام فرمایند (عده قبلی برخاستند)

رئیس - تصویب نشد

عدل - برای اول جلسه آتی پیشنهاد میکنم

رئیس - اگر اجازه بفرمایند قانون

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی

صفحه ۱۷۷۱

دوره پنجم

تفریح برده مجلس شورای ملی جزء دستور شود چون راجع بقدمت مجلس است و بر هر چیز مقدم است جلسه را ختم میکنند جلسه آتیا فردا سه ساعت و نیم قبل از ظهر دستور هم بقیه دستور امروز

(مجلس یک ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی سید محمد تدین

منشی م. شهاب

منشی علی خطیبی

جلسه ۲۵۱

صورت مشروح

مجلس سه شنبه بیستم بهمن ماه يك هزار و سیصد و چهار مطابق بیست و پنجم شهر رجب سنه يك هزار و سیصد و چهل و چهار ۱۲۴۴

مجلس دو ساعت و ربع قبل از ظهر ریاست آقای تدین تشکیل گردید

(صورت مجلس روز قبل را آقای آقا میرزا شهاب قرائت نمودند)

رئیس - آقای آقا میرزا سید احمد بهبهانی

آقا میرزا سید احمد بهبهانی - بنده در دستور عرض دارم

رئیس - آقای شوشتري (اجازه)

شوشتري - در دستور عرض دارم

رئیس - آقای دکتر آقایان

دکتر آقایان - در دستور عرض دارم

رئیس - آقای افشار

افشار - در دستور عرض دارم

رئیس - نسبت بصورت مجلس اعتراضی نیست ؟

(گفته شد خیر)

رئیس - صورت مجلس تصویب شد

(اجازه)

آقای میرزا سید احمد بهبهانی - البته آقایان تصدیق میفرمایند که امروز فردا بیشتر از هر مجلس این دوره باقی نیست و مطالب زیادی در دستور هست و اغلب هم مهم است ولی بعضی مطالب است که بنده تصور میکنم بحسب وجدان و حسن ترحم يك اندازه محل توجه آقایان هست

یکی از آن مطالب مسئله راجع با این متخصمین است و این متخصمین تقریبا از اوایل این دوره در اینجا متحصنند آتیا آقایان سزاوارند که مجلس ختم شود و برای اینها هیچ تکلیفی معین نشود ؟

بنده تصور میکنم وجدان آقایان و

حس ترحم آقایان راضی باین کار نیست - لهذا یکی از پیشنهادات بنده این است که آن لایحه دولت را که راجع بقروض داخلی است در اول جلسه جزو دستور بگذارند

یکی هم راجع به مستخدمین مجلس است مستخدمین مجلس همیشه بقصوس در این دوره يك زحمات فوق العاده متحمل شده اند و قانونشان هم حاضر است و وجدان معطلي ندارد آنها هم بنده تقاضا میکنم که جزء دستور شود

یکی دیگر مسئله اصلاح قانون استخدام است که يك عده از مردم منتظرند به بنده بالینکه از اول این دوره يك کمیسیون بنام نظریه در این قانون معین شده آن کمیسیون چه راپورتی داده است و آقایان نمایندگان برای آنها چه میکنند - هر يك از این سه پیشنهاد بنده تصور می کنم چند دقیقه بیشتر معطلي نداشته باشد از آقایان استدعا میکنم موافقت بکنند در اینکه این سه پیشنهاد جزو دستور باشد و درش مذکره شود و تکلیف آنها معین بشود

وزیر فواید عامه البته لایحه اولیه که آقای بهبهانی ذکر کردند تمام مهم است و قطعاً با بستی آقایان قبل از اینکه دوره تمام شود تکلیف متخصمین را معلوم کنند ولی برای انعام این کارها با بستی يك قدری کار بکنند و امروز عصری هم جلسه کنند ولی آنچه که بنده از آقایان تقاضا میکنم مسئله راه آهن است که آقایان تصدیق میفرمایند خیلی مهم است و تقاضا میکنم آنرا در درجه اول جزو دستور فرمایند

رئیس - پیشنهاد آقای بهبهانی داور باین بود که آن سه فقره پیشنهاد ایشان جزء دستور شود ولی مقید نبود که درجه پیشنهاد آقای وزیر فواید عامه این است که لایحه راه آهن در درجه اول جزو دستور باشد

آقای میرزا سید احمد بهبهانی - بنده در درجه دوم پیشنهاد میکنم

رئیس - پیشنهاد دیگری است که راجع بسائل دیگر است

(اجازه)

ارباب کیخسرو - آنچه پیشنهاد میفرمایند صحیح است ولی بالاخره خرج خود مجلس هم باید تکلیفش معین شود

اگر محاسبات مجلس جزو محاسبات دولتی بود که با بستی از طرف دولت فرستاده شود چیز دیگری بود ولی محاسبات مجلس با خود مجلس است و قانون تفریح بودجه هر روز جزو دستور میشود و هر روز بتعویق می افتد و بالاخره تکلیف آن کی باید معلوم نشود ؟

بعضی از نمایندگان - بعد از راه آهن رئیس - در اینکه لایحه راه آهن جزء دستور شود مخالفتی نیست؟ (گفتند خیر)

رئیس - خبر کمیسیون فواید عامه راجع بر راه آهن مطرح است (شرح ذیل قرائت شد)

ماده اول - مجلس شورای ملی ساختن خطوط آهن ذیل را بدولت اجازه میدهد:

تهران - بندر چز

تهران - بندر چز

تهران - قنور

تهران - مبر جاوه

تهران - کوانر

تهران - بندر لنگه

تهران - روان دوز

تهران - آستارا

ماده دوم - دولت مکلف است پس از تهیه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتباً بطول کلیانی های خارجی ساختمان صلاحیتدار معتبر برساند و شرایط هر يك آن فقره و صرفه نزدیکتر باشد آن را پس از تصویب مجلس شورای ملی بموقع اجراء بگذارد و مواد اولیه ای که برای ساختن راه آهن لازم است و تهیه آن در مملکت امکان ندارد باید در خود ایران تهیه شود و کارخانه آهن آب کئی برای اینکار در ایران از طرف دولت ایجاد بشود

ماده سوم - برای تهیه نقشه مقدماتی راه و نقشه ترتیب استخراج آهن و تأسیس کارخانه آهن آب کئی در ایران دولت مجاز است بکنفر متخصمین آمریکائی و يك نفر متفرع مع آلمانی بلافاصله پس از تصویب این قانون و عده کافی مهندسین ایرانی استخدام نمایند

ماده چهارم - برای حقوق و مخارج متخصمین و سایر مخارج نقشه برداری مبلغ در دست و پنجاه هزار تومان از محل حواله قند و چای بدولت اعتبار داده می شود

ماده پنجم - وزارتین فواید عامه و مالیه هر يك در حدود وظایف خود مأمور اجرای این قانون هستند

رئیس - شور در کلیات است

هلائی - (اجازه)

هلائی - با اساس این لایحه ممکن نیست احدی مخالفت کند زیرا این قدم دوم عملی است که ما را برام خودمان نزدیک می کند ولی بنده نظریه در طرز مواد این لایحه دارم

اولاً چه مصلحتی متعنی است که از حالا مجلس بدولت اجازه بدهد که تمام این خطوط مختلفه را که معلوم نیست چه اندازه خرج خواهد داشت و معلوم نیست همه اینها برای ایران نفع داشته باشد بسازد تنها نمایندگان راهها مبلغ کلی وجه لازم خواهد داشت و میگردانند که يك قسمت بزرگی از عایدات مائتها مصرف بازدید این راهها بشود

حالا که صحبت از استخدام متخصمین است آیا بهتر نیست که دولت اهتمام کند بهیئت تحقیقی استخدام کند که مرکب باشد از چند نفر عالم که یکی از آنها عالم بلوم اقتصاد باشد و بعد از ورود متخصمین و مطالعات عمیق تشخیص بدهند که کدام يك از این راهها مهم تر است و همیشه از نقطه نظر اقتصادی و مطالعات عمیق بهیئت تشخیص بدهند که کدام يك از این راهها از نظر معارف را بر و غیره روی هم رفته آنها هم نظریات خودشان را بگویند و بعد از مجموع مطالعات تا بحال و مطالعات آنها اینطور نتیجه گرفته می شود که کدام خط را اول باید نقشه اش را برداشت

حالا اگر بر فرض يك اشتباهاتی در این يك راه را بدولت اجازه بدهید و آن راهی باشد که مراکز عمده تجارتی ایران را بوسیله يك بندر ایرانی بدریای آزاد انصال بدهد

نائباً آقایان البته متوجهند که مسئله راه آهن تنها اهمیت تجارنی و اقتصادی ندارد این قبیل چیزها ممکن است جنبه سیاسی و نظامی هم داشته باشد مخصوصاً از ممالک که موقعیت مهمی دارند و لازمت برای جاب سرمایه خارجی بگذردی دقیق تر شویم که در ضمن ساختن راه آهن يك نظریات سیاسی اصلاح نشود

بنابراین مقدمه بنده این است که در مذاکرات با کلیاتی های ساختمان خارجا نباید تنها صرفه مادی را در نظر داشت بلکه مسئله امتیاز و ممانعه حتی مناقصه را هم در خانه می خواستم عرض کنم قبل از اینکه قرارداد با کلیاتی خارجه امضاء شود بهتر است که بنظر مجلس شورای ملی برسد و علاوه می خواستم توجه آقایان را معطوف کنم باین که از حالا در صدر تکثیر صادرات ایران بر آینه و در از زیاد محصولات ایران بکشند برای اینکه وقتی راه آهن ساخته میشود فقط صرف حمل واردات نشود

وزیر فواید عامه - نظریاتی که اظهار فرمودند چند قسمت بود یکی این که چرا تمام این خطوط نوشته شده است و اگر بخواهیم تمام این خطوط را نقشه برداری کنیم مخارج زیادی خواهد داشت و بهترین است که اول بایتم يك خط را در نظر بگیریم بعد هم نقشه او را بر داریم و خطوط دیگر را در آتیه درست کنیم

راجح باین قسمت عرض می کنم که اینجا بطور کلی خطوطی که از حالا تا چند سال دیگر بنظر میرسد ممکن است ایجاد شود نوشته شده ولی طبیعتاً وقتی که بخواهند نقشه برداری کنند اول باید يك خط را نقشه برداری کنند و وقتی که بخواهند این کارها بکنند اول ناچار باید يك مطالعاتی بکنند که کدام خط را از

تمام نقطه نظرهای اقتصادی سیاسی و هر چه تصور کنند بایستی اول وقت نقشه اش را برداشت و عملاً اینطور خواهد شد

يك مطالعاتی تا بحال شده مهندسین و متخصمین هم کمی خواهیم برای این است که از نقطه نظر سهولت راه و نظر اقتصادی از نظر معارج راه و غیره روی هم رفته آنها هم نظریات خودشان را بگویند و بعد از مجموع مطالعات تا بحال و مطالعات آنها اینطور نتیجه گرفته می شود که کدام خط را اول باید نقشه اش را برداشت

حالا اگر بر فرض يك اشتباهاتی در این يك راه را بدولت اجازه بدهید و آن راهی باشد که مراکز عمده تجارتی ایران را بوسیله يك بندر ایرانی بدریای آزاد انصال بدهد

نائباً آقایان البته متوجهند که مسئله راه آهن تنها اهمیت تجارنی و اقتصادی ندارد این قبیل چیزها ممکن است جنبه سیاسی و نظامی هم داشته باشد مخصوصاً از ممالک که موقعیت مهمی دارند و لازمت برای جاب سرمایه خارجی بگذردی دقیق تر شویم که در ضمن ساختن راه آهن يك نظریات سیاسی اصلاح نشود

بنابراین مقدمه بنده این است که در مذاکرات با کلیاتی های ساختمان خارجا نباید تنها صرفه مادی را در نظر داشت بلکه مسئله امتیاز و ممانعه حتی مناقصه را هم در خانه می خواستم عرض کنم قبل از اینکه قرارداد با کلیاتی خارجه امضاء شود بهتر است که بنظر مجلس شورای ملی برسد و علاوه می خواستم توجه آقایان را معطوف کنم باین که از حالا در صدر تکثیر صادرات ایران بر آینه و در از زیاد محصولات ایران بکشند برای اینکه وقتی راه آهن ساخته میشود فقط صرف حمل واردات نشود

وزیر فواید عامه - نظریاتی که اظهار فرمودند چند قسمت بود یکی این که چرا تمام این خطوط نوشته شده است و اگر بخواهیم تمام این خطوط را نقشه برداری کنیم مخارج زیادی خواهد داشت و بهترین است که اول بایتم يك خط را در نظر بگیریم بعد هم نقشه او را بر داریم و خطوط دیگر را در آتیه درست کنیم

راجح باین قسمت عرض می کنم که اینجا بطور کلی خطوطی که از حالا تا چند سال دیگر بنظر میرسد ممکن است ایجاد شود نوشته شده ولی طبیعتاً وقتی که بخواهند نقشه برداری کنند اول باید يك خط را نقشه برداری کنند و وقتی که بخواهند این کارها بکنند اول ناچار باید يك مطالعاتی بکنند که کدام خط را از

صادرات اساساً کم است بجهت اینکه فایده نخواهد داشت

ولیکن البته مورد تصدیق است و بنده هم تصدیق دارم که باید دولت هم در این خصوص سعی کند و از برای همین است که مثلا راههارا بطوری که ملاحظه میفرمایند دولت فوق العاده طرف توجه قرار داده و يك اقداماتی تا بحال شده و باز بیشتر خواهد شد

البته خود این وسائل باعث این می شود که صادرات هم تا حدی تشویق شود و وسائل دیگر هم باز بکار برده خواهد شد

برای این که صادرات زیاد شود و بالاخره عرض می کنم صادرات آن روز زیاد میشود که مخرج داشته باشد مصرف داشته باشد باز داشته باشد و بالاخره مردم داشته باشد

رئیس - آقای کارزونی (اجازه)

کارزونی - اولاً بنده مجلس مقدس را تبریک میکنم که ذکر راه آهن درش می شود و لایحه راه آهن الان مطرح است و امیدوارم که يك روز مبارکی باشد و در آتیه نزدیک ما نتیجه ناآل شویم و این افتخار برای این دوره باقی بماند

حالا وارد می شوم در اصل این لایحه مقصود دولت از اصل این لایحه چه چیز است دولت خودش تصدیق می کند که باید متخصمین بیاوریم که اینها متخصمین بدهند که از کجا بکجا باید خط کشیده شود

خود دولت اعتراف دارد که تخصص در این امر ندارد مقصود اصلی این است که از این دریا به آن دریا خط کشیده شود و آنرا نمی دانیم از کدام بندر رمانی باید شروع شود و کدام بندر جنوبی باید برسد و خانه پیدا کند

این منوط بتشخیص متخصمین است و درش هیچ تردیدی نیست پس در اینجا دولت اجازه می خواهد يك متخصمین را جلب بکند که يك هیچ راهی را مشخص بدهد

باید در همین لایحه بنهین صراحت قید شود که بعد از آنکه متخصمین دادند که باید از کجا بکجا کشیده خود با در نظر گرفتن آن چیزهایی که گفته شد و لازم است آنوقت به تصویب مجلس شورایی برسد

یعنی بعد از آنکه متخصمین داد که مثلا از بندر چز (چنانچه در اینجا نوشته شد) بصحره یا بوشهر یا بندر لنگه یا کوانر یا هر جایی که با بستی متناهیست باشد دولت لایحه اش را بیاورد و بتصویب مجلس شورایی برساند و بسیار خوب خود دولت که اینرا قبول دارد و محل تردید نیست

پس بایستی این موضوع بدون

اینکه در افزایش يك الفاظ زیادتری باشد در اینجا تصریح شود و بایتم که دولت يك اعتباری میخواید بجهت جلب متخصمین فن و برای تهیه مقدماتی که برای اینکار لازم است و آوردن يك کارخانه برای آهن ذوب کن این هم بایستی در ماده سوم ذکر شود

این هم که در اینجا است پس اگر این است دیگر ذکر تهران بصحره یا بوشهر یا کوانر تهران بندر لنگه یعنی سیصد و پنجاه فرسخ سواحل جنوبی يك نقاط معینش را در اینجا در نظر گرفتن بعقیده بنده لزومی ندارد باید بداه و مآل مبداء و متناه در اینجا ذکر شود یعنی از بندر خزر بخلیج فارس (یعنی اینکه ذکر از این نقاط در این جا آورده باشند)

بهین مناسبت است که بنده لازم دانستم اینجا عقیده خودم را عرض کنم

در کمیسیون هم عرض کرده فرمودند ذکر این نقاط در اینجا ضرر ندارد و بالاخره چون متخصمین که خواهند آمد تشخیص خواهند داد بی ضررات

بنده عرض میکنم پس اگر اینطور است لازم است سایر نقاط دیگر را هم در این جا ذکر کنیم مثلاً بندر بوشهر که باشد بندر عباس هم باشد قسمت غرب هم باشد قسمت سایر سرحدات هم باشد از این جهت بنده عقیده ام این است که چندان لزومی نداشته است

رهنما معیر کمیسیون - بنده رفتی که آقای وزیر فواید عامه اظهارات فرمودند فکر کردم شاید بعضی بگویند مدارکات لایحه باین همه می تصویب شود و بیشتر منتظر نظریاتی بودم که از روی اطلاع بیشتری در اطراف این قضیه صحبت بشود ولی عضو محترم کمیسیون فواید عامه آقای کارزونی را منتظر نبودم اینجا بیابند و مخالفت در این قضیه بکنند

در این قسمت خودتان در کمیسیون تشریف داشتید نظریات کمیسیون و دولت راجح باین لایحه و ترتیب این خطوط این بود که تمام خطوط مملکت را در نظر بگیرند و يك اجازه بگیرند که در تمام حدود این مملکت با نظر متخصمین از نقطه نظر اهمیت و از منو تجارت و تمامه نقطه نظرهایی که یکی از نمایندگان محترم الان اظهار فرمودند مطالعاتی بکنند و هر خطی را در نظر گرفتند و خواستند آنرا مقدم بدانند خرج ساختن اش را با مجلس بیاورند و بگذارند

این اسامی که اینجا قید شده نادوماه و سه ماه دیگر باش مامور مدها دیگر که تمام راه آهن نخواهد شد

این يك اجازه عمومی است برای

اینکه تمام خطوط مملکت را در نظر بگیرند که متخصمین بیابند و در این خطوط يك نظریاتی بکنند آنوقت لاجاش را بیاورند به مجلس

حالا بعضی از آقایان نمایندگان میگویند چنانکه در کمیسیون هم مذاکره شد که بایستی نقاط و سطر مهم ذکر کرد

مثلا بایستی گفت از اینجا بجا بساری یا از اینجا بیک نقطه دیگر و از آنجا بندر جزو این مشه باعث میشود ما خودمان را یعنی مجلس شورای ملی را يك هیئت متخصمین صدو بیست نفری حساب کنیم و آنوقت بیابیم خطوط راه آهن را معین کنیم

در صورتیکه این از نظریه ما خارج بسود و ما نمی توانیم دولت هم اذعان دارد که با وسایلی که حالا در دست دارد او هم نمی تواند این کار را بکند

بنا بر این يك خطوط کلی یعنی مبدأ و منتهی را در نظر گرفتند و طرز راه و تقاطع راه را بنظر متخصمین واگذار کردند پس اینکه آقای کارزونی میفرمایند چرا اسم بوشهر در اینجا قید شده است یا فرساجرا کارون در اینجا قید شده است اینها بسته به متخصمین است و آنها باید بیابند اظهار کنند (بعضی گفته مذاکرات کافی است)

رئیس - رأی می گیریم برورد در شور مواد آقایان که موافقت قیام فرمایند

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد

ماده اول - آقای دکتر مصدق (اجازه)

دکتر محمد خان مصدق - قانون اقتصادی حکمش در يك موضوع کلی و جزئی مساوی است حکم قوانین اقتصادی در کارهای ترك و کارهای کرجا یکی است و قری ندارد اگر کسی خواهد بدکتابت اول فکر می کند درجه معلی باید این خانه را بساز

فرض کنید بکنند سازنده خانه يك پولی دارد و میخواید خانه در شهر تهران بسازد و اجازه بدهد اول فکر میکند که در دروازه خانی آباد بسازد بعد جواب می شود غیر در این محل خانه اجازه نمی رود

معاملش مقرب نیست اشخاصش متعول نیستند و چون شما باید از سرمایه استفاده کنید این محل نفع آور نیست بعد به محل دیگر متوجه میشود همچنین تمام محلها را که ذلت کرد يك معلی را که مناسب باشد اختیار می کند

البته اگر کسی بخواید خانه بسازد امروز می آید در محله ولت

در اطراف مجلس (که اجاره کنندخانه بیشتر است و اشخاصیکه در اینطرف شهر می نشینند نواحی برای اجاره خانه و برای اینکه خوب مال الاجاره بدهند بیشتر است) می سازد که نفع آور باشد.

بنابر این اگر ما بخواهیم یک کاری در اقتصاد بکنیم قدم اول کار تعیین محل است. باید با داده منطقه و دلائل معین کنیم که معالی که ما امروز میخواهیم این پول قند و چای را صرف کنیم کجا است؟ کدام معالی نفع آور است و باعث خسارت نخواهد شد.

این اول قدم است قدم اول را که تمام کردیم می رویم ب قدم دوم بعد از آنکه برای ماسلم و منبج شد که در مجله دولت اگر خانه بسازیم نفع آور است میرویم یک معماری دعوت میکنیم و میگوئیم آقای معمار تشرف بیاورید و برای ما یک نقشه بکشید.

ولی اگر من بخواهم یک خانه بسازم مقتضی نیست که بروم تمام شهر را نقشه کشی کنم بعد خانه درست کنم این اگر از خانه است اول محل را معین میکنیم و بعد از اینکه محل معین شد و محقق شد که این محل نفع آور است آنوقت معمار دعوت میکنم و می گویم من در این محل میخواهم خانه بسازم و نقشه اش را بکش و الا شرط عقل نیست که برویم یک پولهای بیخود خرج بکنیم این پولهایی که ما داریم می خواهیم خرج کنیم شاید چند سالش هم کفایت نقشه کش تنها را نکند.

بنابر این اول باید محل معین شود. از روی احصائیه های کشور کمی معالمانی که حمل و نقل درش بهتر است معالمانی که راه تجاریش بیشتر است باید تعیین شود بعد متخصص بیاید و نقشه بکشد بعد از آنکه نقشه معین شد آنوقت چه میکنیم؟ حالا یک کسی میخواهد خانه بسازد مجلس را معین می کند نقشه اش را هم می کشد. بعد فکر می کند که من این خانه را معالمانه بدهم یا بخود المانی بسازم بهتر است؟ البته اشخاصی که معالمانه داده اند می دانند که معالمانه بدهند زیاد می دهد و کم میگرد. البته می داند که معالمانه بدهد تمام معارج بعد عالی حساب میکنند مثلا اگر شما بخواهید چینه بکشید وقتی چینه کش را بیاورید بگوید چینه بکش میگوید زنی در آن میگوید چه را میگوید من گلش را بیدار کنم آنهم بریزم گل درست هم می خواهد برای اینکه خراب نشود تمام قسمت هائی که برای چینه خوب لازم است حساب می کند اما وقت تعوییل دادن چکار می کند کم تعوییل میدهد.

لایش را کلوخ میکند و وقتی که باران آمده خراب میشود اشخاصی که این

کار را کردند خانه ساخته اند آبادی درست گردانیدند کرده اند بهر بهر ایشان ثابت شده که معالمانه اصلا سود و نفع آور نیست. این یک قاعده است.

حالا اگر یک وقتی برخلاف کسی بنابر این اگر ما بخواهیم یک کاری در اقتصاد بکنیم قدم اول کار تعیین محل است. باید با داده منطقه و دلائل معین کنیم که معالی که ما امروز میخواهیم این پول قند و چای را صرف کنیم کجا است؟ کدام معالی نفع آور است و باعث خسارت نخواهد شد.

این اول قدم است قدم اول را که تمام کردیم می رویم ب قدم دوم بعد از آنکه برای ماسلم و منبج شد که در مجله دولت اگر خانه بسازیم نفع آور است میرویم یک معماری دعوت میکنیم و میگوئیم آقای معمار تشرف بیاورید و برای ما یک نقشه بکشید.

ولی اگر من بخواهم یک خانه بسازم مقتضی نیست که بروم تمام شهر را نقشه کشی کنم بعد خانه درست کنم این اگر از خانه است اول محل را معین میکنیم و بعد از اینکه محل معین شد و محقق شد که این محل نفع آور است آنوقت معمار دعوت میکنم و می گویم من در این محل میخواهم خانه بسازم و نقشه اش را بکش و الا شرط عقل نیست که برویم یک پولهای بیخود خرج بکنیم این پولهایی که ما داریم می خواهیم خرج کنیم شاید چند سالش هم کفایت نقشه کش تنها را نکند.

بنابر این اول باید محل معین شود. از روی احصائیه های کشور کمی معالمانی که حمل و نقل درش بهتر است معالمانی که راه تجاریش بیشتر است باید تعیین شود بعد متخصص بیاید و نقشه بکشد بعد از آنکه نقشه معین شد آنوقت چه میکنیم؟ حالا یک کسی میخواهد خانه بسازد مجلس را معین می کند نقشه اش را هم می کشد. بعد فکر می کند که من این خانه را معالمانه بدهم یا بخود المانی بسازم بهتر است؟ البته اشخاصی که معالمانه داده اند می دانند که معالمانه بدهند زیاد می دهد و کم میگرد. البته می داند که معالمانه بدهد تمام معارج بعد عالی حساب میکنند مثلا اگر شما بخواهید چینه بکشید وقتی چینه کش را بیاورید بگوید چینه بکش میگوید زنی در آن میگوید چه را میگوید من گلش را بیدار کنم آنهم بریزم گل درست هم می خواهد برای اینکه خراب نشود تمام قسمت هائی که برای چینه خوب لازم است حساب می کند اما وقت تعوییل دادن چکار می کند کم تعوییل میدهد.

لایش را کلوخ میکند و وقتی که باران آمده خراب میشود اشخاصی که این

نسخه اش هم بهای آن کسیکه جواب می ندهد ویرای اینکار که تشکیلی می شود و اگر یک چیزی دوسه شد این دوسه سخنان است یکی بیشتر طرف و یکی هم در وزارت نفعانی می ماند.

آنوقت در مجلس ششم یک وکیل می گوید شما اعلان را از روی شرایط صحیح نکردید می گویند خیر از روی شرایط صحیح کردیم. میگویند خیر بر سر شما دوسه نان را منتشر کنید.

میگویند بر دولت ملاح نمی داند دوسه منتشر شود خوب چرا اصلاح نمیدانند؟ دوسه سخنان است اگر این دوسه برای آن طرف مقابل انتشارش مقید باشد که خودش منتشر می کند دیگر لازم نیست دولت صلاح بداند در هر حال باید محل تعیین شود که کدام نقطه نفع آور است. از روی احصائیه گذری از روی مدارک صحیح.

عجالتاً روز پنجمی که بیست است و عصر مجلس پنجم دور زد دیگر باقی نماند. رسید و نباید بماند پیش از این چیزی عرض کنم.

مقدمه بنده این است که دولت در غرض مجلس ششم از روی احصائیه و مدارک صحیح معالی را که تصور می کند حمل و نقل درش بیشتر است و صلاح هم هست معین کند بعد معالمانه دعوت کند نقشه اش را بکشد.

بعد از آنکه نقشه اش را کشیدند بیاورند در مجلس بگویند این محل را ما اینطور تصدیق کردیم نقشه اش را هم کشیدیم این مجلس هم تصویب کند والا آقایان تصدیق می کنند که اگر بخواهند همه مملکت را نقشه کشی کنند شاید عایدات چند سال قند هم کفایت اینکار را نکند.

وزیر فوائد عامه - این همان قسمت مربوط به محل است که بنده می بینم اسباب اعتراض شده خوب این همه خطمه را که در وقتاً نمی شد خط آهن بکشند و البته بایستی بدوا یک خط کشیده شود ولی بنده عرض کردم یک معالمانی که میفرمایند تا بحال کرده اند.

همه میدانند که سالهاست این قضیه را معالمانه بدیده اند حرف و گشاهی بصرف مطالعه ولی بالاخره در جریان بوده گاهی بایسن وزارتخانه و گاهی در وزارتخانه دیگر نشسته اند حرفهای زده اند و کمبوتقائی کرده اند دوسه هائی درست کرده اند و بالاخره یک راه هائی را بنظر خودشان پیشنهاد کرده اند و نمی شود گفت این خطومی که نوشته شده است تماشای همین طور بی مقدمه و بدون دلیل و مطالعه بوده است.

ولی البته کاملا تصدیق داریم که آن روزی این مسئله روشن می شود که بر مطالعات سابق تا مطالعات یک متخصصینی علاوه شود که بیایند بگویند معالمانی که شما کرده اید اینجا عیب دارد و اینجا ش

خوبست معارج این را هم که می گویند این یکیش خوبست. مدار اولی اش این است و بالاخره معالمانت سابقین و مطالعات آنها که جمع شد بالاخره معلوم می شود آن خطی که عجالتاً لازم است کشیده شود این خط است و آنوقت نقشه اش را شروع می کنند به برداشتن.

باز هم عرض کردم اگر آنروز یک اعتراضی بر آن خط باشد ممکن است مجلس بعد نظر خودش را اظهار کند و بگوید متخصصین هم میداند و مجلس شورای ملی خوب فهمیده.

اگر ما آمده بودیم و با مطالعات خودمان یک خطی را پیشنهاد کرده بودیم آنوقت همه جور اعتراض را آقایان می توانستند بر ما بکنند و می توانستند بگویند از روی چه قاعده و از روی چه مطالعه و با تشخیص کدام متخصص قطع برای شما ما برای اینکه این اعتراضات وارد نشود آمدیم یک راهی پیدا کنیم که از اعتراض آقایان جلوگیری شود و حلالا برعکس می بینم آن راه خودش - بل اعتراض را متوجه ما کرده است.

خوبست آقایان اجازه بدهند بعد از آنکه متخصصین آمدند و مطالعه کردند تکلیف معلوم شود و بالاخره آنروز هم خواهد آمد اما مسئله مناقصه و مطالعه که فرمودند بنده نمی خواهم اظهار نظر شفاهی کرده باشم.

زیرا معتمد وقتی یک کسی می خواهد یک چیزی بگذرد در اساسش موافقت است بایستی ناچار با نظرهای دیگر هم مشاقت بکنند گاهی هم شل بگیرد و بگوید بسیار خوب این قسمت عرض من را قبول دارید خیلی متشکر آن قسمت را هم که قبول ندارید من از شما می گذرم ولی چون کمسیون آقایان و کلا یک عده شان را دیدم نظرشان بایستی بدوا یک خط کشیده شود ولی بنده عرض کردم یک معالمانی که میفرمایند تا بحال کرده اند.

همه میدانند که سالهاست این قضیه را معالمانه بدیده اند حرف و گشاهی بصرف مطالعه ولی بالاخره در جریان بوده گاهی بایسن وزارتخانه و گاهی در وزارتخانه دیگر نشسته اند حرفهای زده اند و کمبوتقائی کرده اند دوسه هائی درست کرده اند و بالاخره یک راه هائی را بنظر خودشان پیشنهاد کرده اند و نمی شود گفت این خطومی که نوشته شده است تماشای همین طور بی مقدمه و بدون دلیل و مطالعه بوده است.

ولی البته کاملا تصدیق داریم که آن روزی این مسئله روشن می شود که بر مطالعات سابق تا مطالعات یک متخصصینی علاوه شود که بیایند بگویند معالمانی که شما کرده اید اینجا عیب دارد و اینجا ش

مناقصه نیست که بنیان فارسی در روزنامه های طهران مثلا در چهار روزنامه درج شود و مطبوع شود و منتشر شود.

این یک چیزی است که متخصصین باید شرایط آن مناقصه را معین کنند بنده یقین دارم نه مجلس شورای ملی نه ماها هیچکدام نمی توانیم بیاینم شرایط مناقصه را که برای ساختن یک راهی لازم است معین کنیم.

شرایط یک چنین مناقصه را باید یک اشخاص که خیلی مطلع و اهل فن باشند معین کنند و البته مدت هم باید گذاشته شود تمام مسائلی را که فرمودند یک چیزهایی است که البته باید رعایت کرد ولی روی هر طرفه از نقطه نظر خط باز عرض می کنم که مبادا برای آقایان در این قسمت یک اشتباهی باقی باشد از نقطه نظر خط آیا چه پیشنهادی میگردید؟

پیشنهاد میگردید که اجازه بدهند در ایران خط آهن کشیده شود پیشنهاد می کردیم فلان خط معین کشیده شود اینرا وقتی می توان بهش رای داد که یک اشخاص مطمئن مشورت کرده باشد.

بنابر این چنانچه عرض کردم یک مطالباتی تا بحال شده بدهم خواهد شد و بالعین یک روزی یک وزیری می آید در مجلس شورای ملی (در مجلس ششم انشائی) و می گوید بنا بر مطالعات سابقان کشیده و بنا بر مطالعات متخصصین که آمده اند باید فلان راه را اجازه بدهید ساخته شود آنوقت ما می گویند صحیح است بامیگویند خیر گفتند خیر باید اصلاح شود آنوقت اصلاح میکنیم.

رئیس آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بلی امروز خیلی روز مبارک است برای مجلس شورای ملی یا برای این کابینه که حقیقه قدمهای اساسی برای چیزهایی که ما بیست سال بیست و پنج سال بود آرزو داشتیم برداشته. شاید در روز راه امتداد هم بپارهای ایران در این خیال بودند که ایران بگروزی دارای تمدن و ترتیب شود.

مسلمت بعد از آنکه اینتر تیب و تمدن پدید آمده است ما نمی توانیم حمل و نقل خودمان را بالا بکشیم ما هم یک ملت زنده هستیم و باید حمل و نقلمان بتوسط راه آهن باشد و اما در مایش آقای دکتر مصدق را بنده می توانم یک باره امتحان تصدیق کنم - می ترسم حکایت سنگ بزرگ علامت نزدن باشد.

ما سرمایه خودمان را می دانیم چه اندازه داریم و درجه معنی باید صرف کنیم اینجا اینکه نوشته شده است یا برای عملی شدن است یا برای جلب کردن نظر

ایرانیان و توجه دادن تمام نقاط و ایالات و ولایات ایران اگر برای عملی شدن باشد که بنده می دانم از طهران بجزیره و بندر جز یا از طهران بخراسان و آذربایجان سه چهار سال بیشتر طول خواهد کشید مادموفق شویم یک راه ایجاد کنیم.

پس این نظری که ما فوراً عملی کنیم نبوده است نظر جلب دادن تمام ملت ایران است که دولت مرکزی متوجه است خط آهن را مثل شراینی که در بین انسانست در مملکت جاری کند.

اینطور که واقع شد بنده بهیئت دولت عرض می کنم دلیلتی چه چیز است که صد و پنجاه سالست دولت هیچ توجه بچین نداشته است حتی در لوائی هم که به مقام عمل می آید هیچ توجه بچین نداشتند.

فارس و کرمان آیا ایالت ایران نیستند این مالیاتی که تحویل برنند و شکر می شود ایالت فارس و کرمان نمیدانند؟ مالی اصنافان نمی دهند؟ اینها هم ملت ایران هستند. اینها هم سالهای حالت مطیع مرکز بودند اند نه منحصر باین راه است.

بنده در کمسیون بودجه هستم در لایحه راجع ب معارف وقتی وارد می شویم خراسان را می بینم در همه جا بتراست تلگراف است در فارس (خود وزیر بیست و یکتر است در خراسان) و در فارس است این آقای وزیر را که در این دولت است این وزیر هستند - آخر چرا و کیل جزو ایالت ایران است و معین هم باید اینجا برود؟

آنچاهم باید آثار ادبی درش باشد بنده می گویم حالا که بنده برای قسمت کردن باشد طهران بندر جز طهران به کوانر است اما شیراز و کرمان و یزد اینها ابتدایات ایران نیست بچه دلیل اینست که میخواهم عرض کنم حالا که دولت یک قدمی میخواهد بردارد حقیقه من می دانم این ماده اول که تا الهای سال در اظهار مملکت راه آهن کشیده شود عملی نیست.

اگر برای جلب دادن ملت است که دولت مرکزی امروز توجهش مثل آقایان است که می خواهد بر تمام مملکت بتابد و معنی خواهد شد خود را بر تمام مملکت بتاباند.

بنابر این بچه داین فارس و بنادر خلیج فارس را بکلی مشغول کرده اند خلیج فارس دوست و بجزا فرسخ است

این است که من برای خاطر توجه دادن هم مجلس شورای ملی ببیدیختی فارس و کرمان و هم توجه دادن دولت بسک پیشتهادی کردم که اگر مقام عملی بودست باید یک خطی از طهران تا صفتان و شیراز و از شیراز ببنادر خلیج کشیده شود این است که پیشنهادی تقدیم کرده ام -

رهنا معبر - بطوریکه از مذاکرات معلوم می شود و قبلا هم فهمیده شده است فکر در این ماده اول هست - یکی فکر آقای دکتر مصدق که بایستی یک خط معینی را درست در نظر بگیرد و لایحه آن خط معین را بیاورد بمجلس.

یک فکر دیگر که بنده باین فکر معتقدم اینست که دولت بطور کلی یک اجازه برای کشیدن خط آهن بگیرد و نقشه کشی تعیین محل را در کلیتاً بگذارند بنظر متخصصین یک فکر دیگر که فکر وسط این دو قضیه بوده است این است که خط را دولت عجالتاً معین نکند زیرا نمیتواند معین کند.

چون تعیین خط از وظایف یک عده متخصص و یک مطالعات عمیقی است ولی از طرفی نمی خواهند این عمل را بکنند و از طرفی میخواهند بطور کتک و ایهام نویسنده آمده اند این لایحه را باین شکل نوشته اند.

خود بنده هم اصولاً (الانهم با آقای رئیس الوزراء مذاکره کرده) معتقد بودم که ماده اول را این طور کنند که بدولت اجازه بدهند یا فکر متخصصینی که میاورند اجازه داشته باشند نقشه برداری کنند بعد لایحه اش را بیاورند بمجلس آنوقت از این کشمکشها و این اعتراض که آقای آقا سید یعقوب یادگیری فرمودند ما راحت می شویم.

حالا برای آقای آقا سید یعقوب عرض می کنم اینطور نیست که راه آهن بچین نمیرود یا دولت نظر بیک ایالت دارد و بایات دیگری ندارد نظر دولت تابع نظر متخصصینی خواهد بود که می آید این جا کار کنند.

در اینجا اول قدمی که برداشته میشود و شما هم معتقد هستید این است خط آهنی که بدریای آزاد برود و دو دریا را بهم متصل کند و این فکر هم در مملکت فوق العاده رواج گردید و خودتان هم معتقد هستید که مال التجاره از طرف جنوب خیلی باید خارج شود.

پس این مسئله طبیعی است که اگر راه آهنی در مملکت کشیده شود قطعا یک خطش بطرف جنوب بحکم حساب و بحکم عدد و بحکم مال اجازه خواهد رفت - پس شما نگرانی نداشته باشید.

مثلا از ولایات می بینم کاشانه ای که می آید برای روزنامه می گویند ما را

فراموش کرده اند. مثل این است که این مسئله یک چیزی است که می خواهند بیک کسی بدهند بیک کسی ندهند.

خیر اینطور نبوده است مسئله راه آهن مربوط است بیک مطالعات اقتصادی و آن نقاط هم که فرمودند دوسه را در این لایحه هست یکی کوانر یکی بندر لنگه یکی معبره که این خطوط بطرف جنوب میرود ولی برای جواب اعتراض سایرین هم عرض می کنم ممکن نیست یک راه آهنی دوام کند در صورتیکه صرفه نداشته باشد یعنی صرفه اقتصادی و سیاسی و اگر شما بخواهید یک راه آهن بر این راه آنها علاوه کنید در بایان ده بیست سال راه آهن روی این خواهد رفت مگر اینکه با معاسبات اقتصادی و سیاسی دولت تشخیص بدهد که لازم هست ضرر آنرا متحمل شود.

بنابر این وقتی که این نظر گرفته شد تصدیق می کنید که دولت خطوط اهمیت دارد و بر تجارت خواهد کشید و دستعا می کند آقایان پیشنهادی نفرمایند که باب خدمت می شود زیرا امتیاز منقسم نیست معین باین بایاید و در این صورتیکه داده شده نظریاتی بکنند پس حالا خوب است آقایان در این قسمت مخالفت نکنند.

ولی نظر سوم که بنده هم همانطور معتقدم اینست که آقایان اسامی بدولت اجازه بدهند که تمام خطوط بنظر متخصصین خودش نقشه برداری کند و این یک نظر علیحد است که ممکن است درش بحث کرد رئیس پیشنهاد آقای شوشتری (بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم پس از قسمت (طهران - بندر جز) نوشته شود بندر جز از طریق صعرا می ترا که خراسان - رئیس آقای شوشتری - (اجازه)

شوشتری - می دانم آقایان جواب میدهند که باید متخصص معین کند لیکن نظر بنده در درجه اول همانطور که رعایت شده اتصال در راست بدربار همانطور هم خطوط اصلی باید خطوطی باشد که در اینجا اول قدمی که برداشته میشود و شما هم معتقد هستید این است خط آهنی که بدریای آزاد برود و دو دریا را بهم متصل کند و این فکر هم در مملکت فوق العاده رواج گردید و خودتان هم معتقد هستید که مال التجاره از طرف جنوب خیلی باید خارج شود.

پس این مسئله طبیعی است که اگر راه آهنی در مملکت کشیده شود قطعا یک خطش بطرف جنوب بحکم حساب و بحکم عدد و بحکم مال اجازه خواهد رفت - پس شما نگرانی نداشته باشید.

مثلا از ولایات می بینم کاشانه ای که می آید برای روزنامه می گویند ما را

شیروانی - بنده استدعا می کنم از آقای شوشتري که راه این قبیل پیشنهاد ها را باز نفرمایند - برای اینکه یک تسلسلی پیدا خواهد کرد .

بنده هم باید پیشنهاد کنم از اسفهان و قمشه تا بندر لنگه آن یکی هم پیشنهاد کند از کرمانشاه تا قره طو و بالاخره دورییدامی کند و همان طور که فرمودند این جواب صحیح است بستم بنظر متخصصان است بنده تا حضرت عالی راجع باین موضوع اطلاعات ندارم این را متخصصین باید تشخیص بدهند

رئیس - آقای مخبر

(اجازه)

مخبر - خیر قبول نمی کنم رئیس - رأی می گیرم بقابل توجه بودن این پیشنهاد آقایانی که قابل توجه می دانند قیام فرمایند

(فقط خود آقای شوشتري برخاستند) رئیس - قابل توجه نشد پیشنهادی که دیگر از آقایان

(شرح ذیل قرائت شد) در ماده اول - فقط تهران - فرم طو نوشته شود یعنی زنکته - هلی اعظمی زنکته محمدولی - اچاق جلال

رئیس - پیشنهاد آقای رضوی هم همین است آقای آقا شیخ جلال

(اجازه) آقا شیخ جلال - مسئله خط آهن تقریباً متجاوز از چهل سال است که در ایران مطرح مانده است ولیکن تا حدی شروع بعملیات شده است و آن خطوط راه آهن اصلی هم عملیات در اطرافش شده است

بنابراین ما نباید دامان را خورش کنیم بصرف حرف و بندگی که می کنیم که این لایحه که از کمیسیون گذشته نتیجه از حیث عمل همان حرفهای سابق را تجدید کرده بجهت اینکه من از متخصصین شنیده ام که نقشه برداری هر یک از این خطوط متجاوز دوست و پنجاه هزار تومان شرح دارد

بنابراین تمام عایدات قندو چای ما کافی از برای نقشه برداری نیست تصور می کنم این یک زمینه است که مایوهائی که از مردم می گیریم تمام را خرج نقشه برداری کنیم و باین نتیجه موفق نشویم به ایجاد راه آهن

بنابراین تمام عایدات قندو چای ما کافی از برای نقشه برداری نیست تصور می کنم این یک زمینه است که مایوهائی که از مردم می گیریم تمام را خرج نقشه برداری کنیم و باین نتیجه موفق نشویم به ایجاد راه آهن

بنابراین تمام عایدات قندو چای ما کافی از برای نقشه برداری نیست تصور می کنم این یک زمینه است که مایوهائی که از مردم می گیریم تمام را خرج نقشه برداری کنیم و باین نتیجه موفق نشویم به ایجاد راه آهن

بنابراین تمام عایدات قندو چای ما کافی از برای نقشه برداری نیست تصور می کنم این یک زمینه است که مایوهائی که از مردم می گیریم تمام را خرج نقشه برداری کنیم و باین نتیجه موفق نشویم به ایجاد راه آهن

بنابراین تمام عایدات قندو چای ما کافی از برای نقشه برداری نیست تصور می کنم این یک زمینه است که مایوهائی که از مردم می گیریم تمام را خرج نقشه برداری کنیم و باین نتیجه موفق نشویم به ایجاد راه آهن

بنابراین تمام عایدات قندو چای ما کافی از برای نقشه برداری نیست تصور می کنم این یک زمینه است که مایوهائی که از مردم می گیریم تمام را خرج نقشه برداری کنیم و باین نتیجه موفق نشویم به ایجاد راه آهن

بنابراین تمام عایدات قندو چای ما کافی از برای نقشه برداری نیست تصور می کنم این یک زمینه است که مایوهائی که از مردم می گیریم تمام را خرج نقشه برداری کنیم و باین نتیجه موفق نشویم به ایجاد راه آهن

بسیار است که آقایان میفرمایند پیشنهاد کنند که یک خط مخصوصی را بسازیم اگر باین ملاحظات میتوانستند پیشنهاد کنند ما هم قبول میکردیم ولی خودشان تصدیق میکنند اینطور نیست

آقایان که اهل کرمانشاه هستند پیشنهاد میفرمایند برود آنجا - آقا که اهل نارس هستند میفرمایند از شیراز یکی دیگر از شرانسان یکی دیگر از آذربایجان این ملاحظات را که نباید در راه آهن که یکی از مهمترین مسائل مملکتی است

بنده که اهل شیراز هستم باید بگویم باز شیراز چرا نمیگذرانید اینطور نیست - باز باید در اینجا توضیح بدهم مقصود دولت این بوده است که اینها را در آن واحد بسازد که شایسته فرماید ما قدرت نداریم

بنده هم میدانم قدرت نداریم دولت هم نظر خاصی نداشته و مقصود این بود که آن خطوط را که مقصود و محتمل است از برای این مملکت لازم و مفید باشد از مجلس شورای ملی اجازه داشته باشیم که بعد از آنکه متخصصین آمدند و مطالعات کامله شد یکی دوتا از آنها را اختیار کنیم مسئله را خوب است آقایان ولایتی نکنند

آقایان باید مردم این مملکت را هم متذکر کنند - بنده میدانم بعد از آنکه ما خواستیم داخل این کار بشویم اهل خراسان خواهند گفت چرا ما را فراموش کردید اهالی آذربایجان خواهند گفت که چرا ما را فراموش کردید

این يك كارولایتی نیست - این حكایت مملکتی - دولتی - سیاسی - اقتصادی و تجارتي است

رئیس - عقیده کمیسیون چیست ؟ مخبر - رأی بگیرم قبول نمیکنم آقا شیخ جلال - پس میگیرم

رئیس - سایر آقایان هم مسترد می کنند (گفتند - بلی)

رئیس - پیشنهاد آقای رضوی هم همین است

حاج میرزا عبدالوهاب خیرمال من غیر از آن است

(رئیس) آقای رضوی شرح ذیل قرائت شد

بنده پیشنهاد میکنم - در ماده اول زیاد شود از طهران فرم طو

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده فرمایند آقای رئیس الوزرا را قبول دارم ولی چون در این لایحه چند جا اسم برده اند بنده از این جهت پیشنهاد کردم از طهران فرم طو هم باشد اگر پناشد اسم برده شود باید اسم همه جا برده شود بدین جا را که دولت

صالح دانست و متخصصین گفتند کشیده شود

اگر بنا است اسم برده نشود اسم بردن این چند جا را در این لایحه بنده نمیدانم از چه نقطه نظری است بعد فرماست بگویند که در لایحه مجلس دوره پنجم گفته است خط غریب را راه آهن کشند از این جهت بنده این پیشنهاد را کردم که اینها حذف شود و اینهم ضمیمه شود

رئیس - آقای مخبر

مخبر - خیر بنده قبول نمیکنم

رئیس - قابل توجه نشد پیشنهاد آقای (شرح ذیل قرائت شد)

بنده فرض کنید پیشنهاد می کردم که راه طهران با ستارا کافی است که از ستارا هم برود و رواندوز اما يك راه با ستارا يك راه بر رواندوز و يكی بقطر اینرا نفهمیدم مناسبش چیست؟

از آن طرف همه آقایان میدانند که قسمت فرم طو و طهران از دو نقطه نظر خیلی برای ما اهمیت دارد یکی از نقطه نظر این که زحمت اولیه که کشیدن نقشه باشد در آن راه صرف شده و نقشه کشیده شده است

و از فرم طو تا حدود نوزدهم از طرف متخصصین درجه اول اروپائی نقشه کشی شده است و اگر چنانچه عملی شدن این راه را بخواهیم در نظر بگیریم از نقطه ساخته شدن همان راه تهران بقره طو است

چهارم شده است که این راه را فراموش کرده اند و آنوقت بجای طهران فرم طو اینها بقره طو است

میکنم اسباب زحمت باشد و بهر صورت بنده عرض کردم بایشان دولت این اسباب را اصلاح کند بطور کلی اشاراتی بکنند که بعد آزاد باشند برای تحقیق خطوط اصلی و بتوانند با مشاورین علمی طرفی را در آن بنده معین کنند والا اگر اصلاح نکنند و این خطوطی که اسم برده شد بحال خودش باقی باشد یا با بستی متصل اسباب زحمت

پیشنهاد کنندگان شود گوش را خسته کرد و راههای جدید بنظر آورد

باینکه خیر اگر این خطوط هم بر آری داده شود فردا اگر دولت بخواهد بکند

بنده میگویم بنده این را در نظر بگیرم وقتی مجلس رأی داد خطوط اولیه را معین کرد دیگر دولت مقید نخواهد بود وقتی عیبش را فهمید اصلاح کند و توبیخ بدهد

پس بقره طو بنده بالاخره اصلاح بفرمایند یا اگر اصلاح نمیفرمایند طوری نمایند که توجیه بفرمایند که این معایب در این مفاد از این لایحه برداشته شود والا طهران (فرم طو) بی معنی است و باید (طهران - قره - نو) باشد

وزیر فواید عامه عرض می کنند البته بهر شکلی که درست کنند ممکن است يك شکل دیگری را در نظر گرفت و يك اعتراضاتی هم کرد البته يك خطر اینست که می گردیم ممکن بود بگویند بچه دلیل يك خط را معین کردید خوب بود چند خط معین میشد و هر يك از آقایان يك اشکال میکردند

بنده از آقایان تقاضا میکنم که چون وقت مجلس کم است میباید دوم مطرح کنند و ماده اول را آقایان در بیرون يك قدری جرح و تعدیل بکنند و این نظر را که در این نظر دیگری خودمانی تر صحبت شود بحدیک ماده که موافق نظریات آقایان باشد بیاورد مجلس و حالا مواد بعد را بخواهیم

مخبر - بلی همینطور باشد که در متن این ماده درست شود

رئیس - اگر این مطالعات قبل بشود و عیبها در دادن پیشنهاد نشود عقیده من بهتر است - حالا مقصودتان این است که ماده اول از دستور خارج شود که معافی ندارند؟

(بعضی گفتند خیر)

رئیس - ماده دوم (شرح آتی خوانده شده شد)

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند و شرایط هر يك را معین و بهر طرف نزدیک تر باشد آن را پس از تصویب مجلس شورای ملی موقع اجراء بگذارد و مواد اولیه ای که برای ساختن راه آهن لازم است تهیه آن در مملکت امکان دارد باید در خود ایران تهیه شود و کارخانه آهن آب گنی برای این کار در ایران از طرف دولت ایجاد شود

رئیس - آقای تقی زاده (اجازه)

تقی زاده - پیشنهادی بنده کرده ام که در غیر کمیسیون منظور شده است

تخصص دارند و خودش لوازم را تهیه کند و خط آهن را بکشد عبارت را يك شکلی بنویسند که اسم با شد از اینکه بزرگ یا مناصه باشد یا اینکه خود دولت ایران بشخصه متکفل این امر باشد حالا عبارت این طور نوشته شد

دولت مکلف است پس از تهیه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

این را بنای دولت تکلیف کرد دولت مکلف است پس از اینکه نقشه کشیده شد آن چه را که صلاحیت دار معین بر سرانند بکند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

ماده دوم - دولت مکلف است پس از آنکه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

این يك نقطه نظر - نقطه نظر دیگر اینست که بدولت اجازه بدهیم با کمیتهای خارجی داخل مذاکره شود و مقدمات اینکار را تهیه بکند و يك کمیتهای را که بنظر خودش اصلاح و خوبتر می آید در نظر بگیرد بعد لایحه اش را تنظیم کند و باید از تصویب مجلس بگذراند و شروع کند بکشیدن خط آهن

این هم يك اجازه است برای اینکه دولت بدون اجازه داخل مذاکره با کمیتهای خارجی نشود قسمت سوم این است که برای تهیه نقشه راه آهن يك اعتباری که عجلتاً دولت خودش صلاح دانسته است در دست و پنجه هزار تومان که شاید بنده هم با بعضی آقایان نظر من این بود که کم است

ولی دولت عقیده اش این بود که پس است و يك خرج زیادی راهم گمان می کنم مطابق نظامنامه ما نتوانیم پیشنهاد کنیم دولت عجلتاً بیشتر از دوست و پنجاه هزار تومان لازم ندارد که شروع بپوش برداری کند البته هر جا که پولش کم آمده می آید از مجلس اجازه می خواهد

مجلس همیشه است دولت هم هست می آید از مجلس می خواهد عجلتاً این مبلغ را می خواهد بلامانع نقشه راه آهن معین شده و لایحه اش بپس داده که بنده بیستم مخالف مصالح نقشه است آقای کازرونی بیست مخالف مصالح کازرون است هیچ کدام اینها نیست

فقط يك اجازه است برای دوست و پنجاه هزار تومان اعتبار بقره طو بنده يك چنین لایحه قابل این همه مذاکره نیست که دولت می خواهد راه آهن فلان نقطه را که فلان نقطه بکشد بنده و آقای افسرو متخصصین به اطلاع مجلس میرساند و پس از تصویب مجلس شورای ملی آنچه را که مجلس صلاحیت دارد موقع اجراء می گذارد

رئیس - آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - اولاً باید فهمید که این لایحه چیست؟

آقا سید یعقوب اینکه آقای شیروانی می فرمایند که وقتی این مسئله می خواهد عملی شود باید مفاکرات زیاد کرد و حالا فقط يك اجازه خواسته اند صحیح است ولی مسئله راه آهن خیلی اهمیت دارد خصوصاً برای ایران که واقع شده است در وسط

حقیقتاً میدانید ایران از حیث تجارت و اقتصاد ایران خیلی اهمیت دارد اینها را مسلم بدانید پس ما بقدری که ممکن است باید مطالعه کنیم و با اجازه از اینجا نوشته شده است که دولت مکلف است پس از تهیه نقشه مقدماتی لازم برای ساختن هر خط مراتب را با اطلاع کمیتهای خارجی ساختمان صلاحیت دار معین بر سرانند

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

پس وقتی که لازم این مسئله ثابت شود آنوقت اگر ما بخواهیم پیشنهاد کنیم که جاها را عوض کنیم این دور تسلسل تا تمام طول بکشد

آقای طهرانی هم داده نشد. جواب آقای طهرانی این بود که ما کبیانی های داخلی نداریم و مجلس شورای ملی باید توسط کمیته های خارجی صلاحیت داران کار را بکند خود دولت هم این ملاحظه را کرده است که کبیانی صلاحیت دار باشد نه مطلق کبیانی های خارجی ولی بکیشتهای به مقام ریاست داده ام که شرایط هر یک که بصره نزدیکتر است آنوقت پس از تصویب مجلس باید داده شود ولی عبارت مادامین طور است که دولت میتواند تماش بکند آنوقت بمجلس بیاورد باید نوشته شود آن را بمجلس پیش نهاد کند پس از تصویب مجلس شروع بکار بکند نه اینکه دولت اول کار خود را بکند بعد بیاید در مجلس این است که بیست و نه نفر از نمایندگان مجلس در این خصوص کرده اند (رئیس - پیش نهاد آقای آقا سید یعقوب

(شرح آتی خوانده شد) پیشنهاد می کنم در ماده دوم در سطر سوم بجای عبارت و شرایط هر یک نامعین تر بصره نزدیکتر باشد آن را پس از تصویب مجلس شورای ملی بموقع اجرا بگذارند و نوشته شود شرایط هر یک از آنان را با-تعضار مجلس شورای ملی رسانیده هر کدام را مجلس تصویب نموده بموقع اجراء بگذارند

انسر - فرق این عبارت با پیشنهاد بنده این است - حالا البته آقای شیروانی میگویند چون از کمیسیون فوائدهای بودید دیگر حرف نزنید خریدر کمیسیون فوائدها هم بودم علاوه بر آن آه هم دارم زودتر رای داده ام و حق هم در مجلس محفوظ است ظاهر آن ماده این است که هر یک از پیشنهادها نامعین بود مرض مجلس برسد یعنی تشخیص نامعین بودن پیشنهادها دولت است قبل از اینکه بمجلس بیاید مقیده بنده این نیست بنده عقیده ام اینست که باید آن پیشنهاد ها که رسیده است - اعم از اینکه دولت آن ها را نامعین بماند یا نماند بمجلس بیاورد نامعین آنرا بمجلس رای بدهد فرق عرض بنده با اصل ماده اینست که لفظ نامعین که این جا نوشته شده است که دولت هر کدام را نامعین است آنرا بیاورد بمجلس باید بمجلس بیاورد هر کدام را مجلس نامعین دانست رای بدهد یعنی تشخیص بمع یا دولت نباشد باین جهت پیشنهاد کردم که این جمله عرض شود - حالا اگر آقایان نظری دارند که این نظر بنده را امین میکنند فرمایند بلکه بنده متقاعد شوم

رئیس - این پیشنهاد حضرت والا بر صرفه نزدیکتر بود و بمجلس پیشنهاد شد و مجلس شورای ملی آن را تصویب کرد آنوقت دولت شروع بکار بکند البته اول پیشنهاد می شود که بمجلس تصویب می شود اگر دولت پیشنهاد نکند که مجلس نمیتواند تصویب کند پس چه شکل شان تصویب میکند بدون اینکه پیشنهاد کنند مقصود این است که تمام مراحل را که میشود در اینجا ذکر کرد ما فید کردیم که مجلس شورای ملی باید این را تصویب کند باین حال اگر آقایان صلاح میدادند بنده قبول میکنم

وزیر فوائده عامه بکمر تبه دیگر قرائت شود (پیشنهاد آقای سید یعقوب مجدداً قرائت شد) وزیر فوائده عامه - صوری ندارد بنویسند پیشنهاد بمجلس کرده پس از تصویب بموقع اجراء گذارده شود حالا آقایان میخواستند مسئله اینقدر اهمیت ندارد رئیس - پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب بمجلس تصویب شد

رئیس - پیشنهاد بیهوده بیهوده باید رای گرفت رئیس - نمی شود رای گرفت (صدای زنگ رئیس) انسر - اجازه بدهید توضیح بدهم رئیس - اجازه بدهید بی اجازه هم حرف نزنید

شیروانی - عرض کنم این اطلاعاتی که آقای آقا شیخ جلال از کارخانه آهن در دست کن و متفرعاتش دارند بنده ندارم اگر این اطلاعاتی که ایشان دارند بنده هم می دانستم با ایشان موافقت میکردم ولی می خواستم خاطرشان را متذکر کنم باینکه راه آهن متوقف نیست باینکه کارخانه آهن آب کن بیاورند ما باید در اینجا اجازه بدهیم که نقشه کشی راه آهن

را بکنند و اجازه کارخانه آهن ذوب کن هم در اینجا داده می شود که مهندسی که می آید از اینکار هم اطلاع داشته باشد و البته آن را متوقف باین قرار می دهم نه اینرا ب دیگری و هر کدام را مجلس و دولت صلاح دانست در موقع خودش البته عمل میکنند رئیس - رأی می گیرم باین جهت که بنده عقیده ام بر اینست که دولت پس از نقشه برداری باید خودش متخصص بیاورد و مشغول کشیدن راه آهن بشود نه اینکه اعلان مناقصه بدهد نظریات من اینست لیکن حالا نظر مخالف ندارم عرضم اینست اینرا بگذارند در موقع خودش بیاید بمجلس و آنوقت معاموم شود این نظر صلاح است با آن نظر و حالا لزومی ندارد وزیر فوائده عامه بنده گمان میکنم که آقایان از بنده باینتر و زوری در موقع پیش نهادی پیدا نکنند برای اینکه حتی الامکان سعی می کنم کار بگذرد وقتی که دیدم باسکال بر نمی خورد قبول میکنم در این قضیه که فرمودند حالا نمی خواهم معاصیه کرده باشم و نمی خواهم دایل بیارم که مناقصه بخویست و همانطور که فرمودید بکارهای روزی که مسئله روشنتر شود نقشه کشیده شد آنوقت عرض میکنم که در این مملکت مصلحت چیست و هر کس نظر خودش را می گوید باین آخره تکلیف را هم آنروز معلوم میکنم حالا اگر باین شکل بگذرد آیا باز هم صحبت خواهیم داشت و بگذرد روزی هم که تا آخر مجلس مانده این را بجمع طول خواهد کشید؟

حالا بنده در این قسمت نظر دولت را عرض می کنم که مخالفت ندارد ولی آقایان میتوانند نظر خودشان را اظهار بفرمایند رئیس - آقای مجیر معیر - بنده هم قبول میکنم رئیس - پیشنهاد آقای رضوی رضوی - پیشنهاد بنده پس از توضیح آقای وزیر و قبول معیر دیگر مورد ندارد رئیس پیشنهاد آقای تقی زاده راجع بقسمت اخیر ماده دوم است تقی زاده در خبر کمیسیون تأمین میزها

رئیس - پیشنهاد آقای قلام حسین - قلام حسین میرزا مورد ندارد رئیس - پیشنهاد آقای دکتر آقاییان دیگر مورد ندارد رئیس - آقای شوشتری هم پیشنهادی کرده اند

دربار کاری که یکسال دیگر احتیاج پیدا خواهیم کرد این را خوبت بگذاریم برای بعد آنوقت اگر صلاح دانستند پیشنهاد بمجلس بکنند اگر طریق دیگر را صلاح دانستند پیشنهاد بمجلس بکنند آنوقت هر طور مجلس صلاح دانست عملی می دهد این مسئله نظری است

بنده عقیده ام بر اینست که دولت پس از نقشه برداری باید خودش متخصص بیاورد و مشغول کشیدن راه آهن بشود نه اینکه اعلان مناقصه بدهد نظریات من اینست لیکن حالا نظر مخالف ندارم عرضم اینست اینرا بگذارند در موقع خودش بیاید بمجلس و آنوقت معاموم شود این نظر صلاح است با آن نظر و حالا لزومی ندارد وزیر فوائده عامه بنده گمان میکنم که آقایان از بنده باینتر و زوری در موقع پیش نهادی پیدا نکنند برای اینکه حتی الامکان سعی می کنم کار بگذرد وقتی که دیدم باسکال بر نمی خورد قبول میکنم در این قضیه که فرمودند حالا نمی خواهم معاصیه کرده باشم و نمی خواهم دایل بیارم که مناقصه بخویست و همانطور که فرمودید بکارهای روزی که مسئله روشنتر شود نقشه کشیده شد آنوقت عرض میکنم که در این مملکت مصلحت چیست و هر کس نظر خودش را می گوید باین آخره تکلیف را هم آنروز معلوم میکنم حالا اگر باین شکل بگذرد آیا باز هم صحبت خواهیم داشت و بگذرد روزی هم که تا آخر مجلس مانده این را بجمع طول خواهد کشید؟

حالا بنده در این قسمت نظر دولت را عرض می کنم که مخالفت ندارد ولی آقایان میتوانند نظر خودشان را اظهار بفرمایند رئیس - آقای مجیر معیر - بنده هم قبول میکنم رئیس - پیشنهاد آقای رضوی رضوی - پیشنهاد بنده پس از توضیح آقای وزیر و قبول معیر دیگر مورد ندارد رئیس پیشنهاد آقای تقی زاده راجع بقسمت اخیر ماده دوم است تقی زاده در خبر کمیسیون تأمین میزها

رئیس - پیشنهاد آقای قلام حسین - قلام حسین میرزا مورد ندارد رئیس - پیشنهاد آقای دکتر آقاییان دیگر مورد ندارد رئیس - آقای شوشتری هم پیشنهادی کرده اند

شوشتری - مسترد کردم رئیس - آقای افسر پیشنهاد کرده اند که همین پیشنهاد اول است (شرح ذیل خوانده شد) پیشنهاد میکنم بعد از جمله بصره نزدیکتر باشد جمله پیشنهادی بکنند و سایر پیشنهاد ها را نیز ضمیمه می نماید اضافه شود

رئیس - بعد از قبول کردن پیشنهاد آقای مدرس این عبارت ها بکنی تغییر می کند انسر - پیشنهادی رئیس - الان فرات شده مجدداً خواننده می شود (پیشنهاد آقای مدرس مجدداً قرائت شد) انسر - تأمین نمی کند رئیس - قسمت اول ماده دوم که در خبر بود فرات می شود پیشنهاد مربوط به آن قسمت اخیر است حالا دیگر اسم کبیانی خارجی ساختمان در بین نیست که شما پیشنهاد می کنید پیشنهاد ها را ضمیمه کنید یک تبصره هم آقای دولت آبادی پیشنهاد کرده اند تصور می کنم اختیارات مجلس را محدود کند و شایسته باشد

(شرح ذیل خوانده شد) تبصره ذیل را بنده دوم اضافه می نمایم تعیین مقدمه تأخر خطوط آهن بمجلس شورای ملی بوده باشد رئیس - در ومق می مجلس همه نوع اختیار دارد و این پیشنهاد مناقش این است که اختیار مجلس محدود است دولت آبادی - اجازه بدهید توضیح بدهم رئیس - توضیح بدهید دولت آبادی - اولاً بنده می خواستم از هیئت محترم دولت سؤال کنم که در یک متحد الهی که چند روز قبل از این رئیس کل مالی داده بود بنده اینکار اشاره شده بود که تمام این لوابچی که فرستاده شده است ما تنظیم کرده ایم باستانهای لایحه راه آهن می خواهم ببینم که پس از این متحد المال چلب نظر رئیس کل مالی شده است و این مسئله با آنجا رفته است اخیراً

اما راجع بلزوم ممکن است این لزوم درجات داشته باشد برای یک انسان خوراک لازم است - فرش لازم است و یک ساعت برای طاقچه اطافش لازم است آنکسی که برای خورا کش یک میله پول دارد بر نمی دارد آنرا صرف یکساعت بکند بگذارند آنجا

ممکن است دولت در یک موقعی دو خطه خط را بمجلس بیاورد و پیشنهاد کند و بگوید ما اینها را لازم می دانیم و البته دولت نظر بمصالحی بعضی مسائل را می تواند تشعیص بدهد ولی بعضی مسائل هست که ابتدا خیلی کوچک بنظر می آید اما وقتی بچلو برود کم کم خیلی اهمیت و عظمت پیدا میکند مثل اینکه قبلاً می گویند اگر اینجا یک قدری کج شود آنجا که میرسد فرسخها دور می شود آقا سید یعقوب - ماده ۶۳ نظام نامه دولت آبادی - در اینصورت ما این پیشنهاد را کردیم که یک تبصره بنده دو اضافه شود که اگر دولت دوخط ۳ خط را بمجلس پیشنهاد کرد همه والا در دانست تعیین الزام آن بمجلس باشد که این یکی را مقدم بدانند

بعضی از نمایندگان - صحیح است دولت آبادی - اگر صحیح است این تبصره بآن ماده اضافه شود از این جهت بنده این پیشنهاد را کردم امیدوارم قبول بکنند رئیس - معلوم می شود آقا در اختیارات مجلس تردید دارند اختیارات مجلس غیر محدود است چند رشته خط را دولت می آورد می گوید لازم است در همین حال مجلس هر کدام را که مقدم بدانند تصویب میکند بنابراین چیز هائی که ممکن است در حدود اختیارات مجلس یک سکه وارد بیاورد بعقیده بنده نباید مذاکره شود وزیر فوائده عامه - در قسمتی که آقا فرمودند که متحد المالی رئیس مالی داده بنده تصور میکنم که خوبت روابط بگذارند رئیس کل مالی دولت را کنار بگذارند بخود دولت از آن گذشته او هم صحیح نوشته بود یک لوابج مالی که آمد در اینجا مستقیماً خودشان فرستاده بودند ولی این لایحه را دولت داده ام با وقت منتشر مالی اهرم گفته تمام این لوابج را خود بنده پیشنهاد کردم باستانهای این لایحه و حقیقه کاری که در یک وزارتخانه می شود باید در خود آن وزارت خانه لایحه اش تنظیم شود منتها موافقت تمام شرطات

رئیس - رأی می گیرم بنده دو بطوری که اصلاح و قرائت شده است آقایان بیکه موافقت فرمایند (اکثر قیام موند) رئیس - تصویب شده ماده سوم میماند برای به ارتنفس (در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از ۲۰ دقیقه) مجدداً تشکیل گردید رئیس یک فقره خبر از کمیسیون هراض رسیده است راجع به مرضی آقای میرزا اسمیل خان وکیل که مرضش تند از یازدهم بهن ماه الی آخر دوره

روزنامه رسی کشور شاهنشاهی (شرح آتی خوانده شد) چون کسالت آقای میرزا اسمیل خان وکیل نماینده معتمد امتداد پیدا کرده است و قادر بر کت نیستند و تقاضای دو هفته مرخصی از یازدهم بهن ماه فرموده اند بنابراین کمیسیون هراض مشروح ایشان را در نظر گرفته از ۱۰ بهن ماه الی آخر دوره پنج مرخصی ایشان را تصویب می نماید رئیس - رأی گرفته می شود بمقادیر آقایان موافقت فرمایند (اغلب برخاسته) رئیس - تصویب شد رایوت مرخصی آقای طاهری (باین مضمون قرائت شد) نظر باینکه آقای طاهری نماینده محترم کاملاً نتوانستند از مرخصی سابق خود استفاده نمایند و توسط آقای حائری زاده استند کرده که از تاریخ هفتم بهن ماه الی آخر ایشان مرخصی داده شود و کمیسیون نظر بسابقه مرخصی ایشان تقاضای آقای طاهری را تا آخر دوره تصویب می نماید رئیس - آقایان بیکه باین خبر موافقت فرمایند (اغلب قیام نمودند) رئیس - تصویب شد خبر دیگر راجع به مرخصی بیکه آقای امیر حسین بختیاری است (شرح آتی قرائت شد) آقای امیر حسین بختیاری نماینده محترم سابقاً ۴ روز استراحت کرده و بدو چون دلیل موجها داشت مجلس شورای ملی تصویب فرمودند در چهاردهم بهن سی روزه استجازه نموده و بطوری که توضیح داده اند علت غیبت را ملل کسالت مزاج و توقف اجاری داشته علیهذا کمیسیون این دلیل را موجها بنداشت از سوم شهریور الی سوم بهن تصویب فرمایند که غائب با اجازه محبوب گردید رئیس - رأی گرفته می شود بمقادیر این خبر آقایان که موافقت فرمایند (اغلب قیام نمودند) رئیس - تصویب شده ماده اول لایحه خط آهن که خارج از دستور شده بود گویا در خارج موافقت حاصل شده است اگر آقایان موافقت فرمایند جز دستور شود پیشنهادی از طرف آقای تقی زاده و جمعی دیگر رسیده است قرائت می شود (شرح ذیل خوانده شد) ماده اول - بمجلس شورای ملی ساختن خطوط راه آهن اصلی مملکت را بدولت اجازه می دهد و دولت مکلف است پس

روزنامه رسی کشور شاهنشاهی (شرح آتی خوانده شد) چون کسالت آقای میرزا اسمیل خان وکیل نماینده معتمد امتداد پیدا کرده است و قادر بر کت نیستند و تقاضای دو هفته مرخصی از یازدهم بهن ماه فرموده اند بنابراین کمیسیون هراض مشروح ایشان را در نظر گرفته از ۱۰ بهن ماه الی آخر دوره پنج مرخصی ایشان را تصویب می نماید رئیس - رأی گرفته می شود بمقادیر آقایان موافقت فرمایند (اغلب برخاسته) رئیس - تصویب شد رایوت مرخصی آقای طاهری (باین مضمون قرائت شد) نظر باینکه آقای طاهری نماینده محترم کاملاً نتوانستند از مرخصی سابق خود استفاده نمایند و توسط آقای حائری زاده استند کرده که از تاریخ هفتم بهن ماه الی آخر ایشان مرخصی داده شود و کمیسیون نظر بسابقه مرخصی ایشان تقاضای آقای طاهری را تا آخر دوره تصویب می نماید رئیس - آقایان بیکه باین خبر موافقت فرمایند (اغلب قیام نمودند) رئیس - تصویب شد خبر دیگر راجع به مرخصی بیکه آقای امیر حسین بختیاری است (شرح آتی قرائت شد) آقای امیر حسین بختیاری نماینده محترم سابقاً ۴ روز استراحت کرده و بدو چون دلیل موجها داشت مجلس شورای ملی تصویب فرمودند در چهاردهم بهن سی روزه استجازه نموده و بطوری که توضیح داده اند علت غیبت را ملل کسالت مزاج و توقف اجاری داشته علیهذا کمیسیون این دلیل را موجها بنداشت از سوم شهریور الی سوم بهن تصویب فرمایند که غائب با اجازه محبوب گردید رئیس - رأی گرفته می شود بمقادیر این خبر آقایان که موافقت فرمایند (اغلب قیام نمودند) رئیس - تصویب شده ماده اول لایحه خط آهن که خارج از دستور شده بود گویا در خارج موافقت حاصل شده است اگر آقایان موافقت فرمایند جز دستور شود پیشنهادی از طرف آقای تقی زاده و جمعی دیگر رسیده است قرائت می شود (شرح ذیل خوانده شد) ماده اول - بمجلس شورای ملی ساختن خطوط راه آهن اصلی مملکت را بدولت اجازه می دهد و دولت مکلف است پس

از جانب متخصصین لازم و مطالعات کافی در فواید اقتصادی و سیاسی و نظامی يك يا چند خط عمده كه ساختن آنها را مقدم بر خطوط ديگر مي دانند نتیجه را بمجلس شورای ملی عرضه و تصویب مجلس را در انتخاب آن خطوط تحصیل نماید.

رئیس-مخالفی نیست بعضی از نمایندگان-خبر رئیس-محتاج است امضاء هم خوانده شود.

بعضی از نمایندگان-لازم نیست رئیس-رای گرفته می شود. عدل-بنده يك پیشنهادی دارم رئیس-پیشنهاد آقای عدل (مضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در ماده اول جدید پس از لفظ خطوط اصلی مهم اضافه شود.

مخبر-بنده آن پیشنهاد اول آقای نقی زاده و جمعی از آقایان را قبول میکنم.

وزیر فواید عامه همه را قبول میکنم ما که موافقت میکنیم برای این است که وقت مجلس تلف نشود.

رئیس-کمیسیون هم قبول میکند مخبر-بنده قبول میکنم رئیس-رای گرفته می شود بماده اول بطوریکه برض مجلس رسیده با این اصلاح آقایانیکه موافقت می نمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس-تصویب شد. ماده سوم قرائت می شود.

(شرح ذیل خوانده شد)

ماده سوم-برای تهیه نقشه مقدماتی راه و نقشه ترتیب استخراج آهن و تاسیس کارخانه آهن آب کتی در ایران دولت مجاز است يك نفر متخصص آمریکائی و يك نفر متخصص آلمانی بلافاصله پس از تصویب این قانون وعده کاتبی مهندسین ایرانی استخدام نمایند.

رئیس-آقای یاسانی (اجازه)

یاسانی-مخالفت بنده با این ماده از نقطه نظر کمی متخصصین است که در این ماده است نوشته شده (برای تهیه نقشه يك نفر متخصص آمریکائی و يك نفر متخصص آلمانی) بنظر بنده دوتن برای نقشه برداری خطوط اصلی خیلی کم است و اینقدر مهندسین داخلی هم ما نداریم که بتوانند کمک بکنند.

عقیده بنده این است که عده متخصصین را بنظر دولت واگذار کنیم و بنویسیم عده لازم تا دولت بنظر خودش عده که لازم است از آلمان و آمریکا استخدام کند. تمبیش بنظر بنده لزومی ندارد.

زیرا خطوط اصلی که بنظر آقایان

است که باید نقشه برداری بشود زیاد است مخصوصاً مسئله استخراج آهن تاسیس کارخانه لابد برای اینکار هم متخصص لازم است و دوتن عده بنده کم است و همین قدر بنویسم عده (لازم) کافی است

وزیر فواید عامه- بنده کاملاً تصدیق دارم که با دوتن بشود این کارها را انجام داد ولیکن برای شروع دوتن در ماه اول لازم می دانم بعد هر قدر لازم شد خود آنها هم همراهی میکنند عده ای را که لازم داریم بطور تحقیق ممکنست بعد آورد و تصویب کرد فعلاً این دوتن کافی است و آن عده هم که برای کمک لازمست در ابتدای کار مهندسین در خود ایران هستند

رئیس-آقای آقایان میرزا شهاب (اجازه)

آقا میرزا شهاب- برخلاف فرمایش آقای یاسانی بنده همین ماده را نسبت به دوتن ناقص می دانم برای اینکه بموجب قانونی که در مجلس تصویب شده است برای کثرت است-مخبر-بنده بیخود باید بنظر شود

يكی مدت خدمت يكی مبلغ ويكی ملات در این ماده نه ابتدای مدت نه خود مدت نه انتهای مدت و نه مبلغی که بموجب کثرت باید با آنها داده شود هیچکدام قید نشده است

این ماده را بطور اولی که بنظر برخلاف صریح آن قانونست که راجع به کثرت باید با آنها داده شود هیچکدام قید نشده است و این ماده را بنظر اگر بگذرد برخلاف صریح آن قانونست که راجع به کثرت است

مستخذه بین خارجی از مجلس گذشته است بجهت اینکه اینجا نوشته است دولت مجاز است کثرت بکند خوب آنوقت پاچه حقوق اینجا معلوم نیست در صورتی که اینجا تصریح میشود که اینجا بایستی معلوم باشد

يكی اینکه درجه مدت و از کی؟ آنها هم معلوم نیست

استدعا میکنم این ماده را اصلاح بفرمائید که اشکال قانونی نداشته باشد

وزیر فواید عامه- اولاً راجع باینکه موافق آن قانون باید اینها تعیین شود؟ آن قانون خودش يك قانون عادی است و مجلس در اینجا اجازه می دهد که دوتن را استخدام کند

ولی بعضی اینکه اشکال آقایان رفع شود ممکنست دو کار کرد يكی مدت را در اینجا قرار بدهیم دو سال که بعداً اگر لازم شد دوتن تجدید کنیم يكی هم حقوق این دوتن را سالانه از بیست و چهار تومان تجاوز نکند

ولیکن اگر بخواهیم بیش از این جزئیات را تعیین کنیم خیلی طول خواهد کشید و چون مجلس هم تمام میشود گمان میکنم خود آقایان هم موافق باشند که جف خواهد بود که چند ماه هم اینکار بتاخیر بیفتد

ممکن است پیشنهادی در این موضوع از حیث مدت و مبلغی که عرض کردم بکنند ما هم قبول میکنیم

رئیس-پیشنهاد آقای رضوی (شرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم کلمه آمریکائی و آلمانی از ماده سوم حذف شود

رضوی- اولاً چون در این قانون همه اختیارات بدولت داده شده که خطوط اصلی را برود مطالعه کند و نقشه کشی کند بیاید اینجا و تمام اختیارات بدولت داده شده

بنده عقیده ام اینست که این مسئله هم اختیارات بدولت داده شود و اینکه متخصص آمریکائی باشد یا آلمانی بنده این را صلاح نمی دانم زیرا از افرادی که شنیده ام سونمی ها و بلژیکی ها تخصصشان در خط آهن بیشتر از آمریکائیها است و هم ارزانتر می آیند.

(همه بین نمایندگان)

رضوی- آقا بگذارید حرف مرا بزنم بجهة اینکه متخصصین آمریکائی اگر باشند متخصصین اصلیشان بایند باده از اروپاست هزار دلار و اینطورها نمی آیند و لکن اگر بنایند بلژیکی یا سونمی یا از آنهایی که تخصص دارند بایند هم از امراتر تمام میشود و هم بهتر است

بنابراین پیشنهاد کردم اختیارات را بدولت واگذار کنند که هر کدام را بصره و صلاح نزد کثرت است آنها را بیاید و لازم نیست در اینجا ذکر شود

رئیس-آقای مخبر

مخبر- قبول نمی کنم

رئیس- رای می گیریم بقبول توجه بودن این پیشنهاد. آقایانیکه موافقت می نمایند

(چند فری قیام کردند)

رئیس- قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای دکتر آقایان (شرح ذیل خوانده شد)

ماده ۳ را به ترتیب ذیل پیشنهاد می کنم:

برای مطالعات اولیای تهیه نقشه لازمه راه و مطالعه استخراج آهن و تاسیس کارخانه آهن آب کتی دولت مجاز است دو نفر متخصص درجه اول که يكی از آنها آمریکا و ديگر آلمانی باشد وعده کاتبی مهندسین ایرانی بلافاصله پس از تصویب این قانون استخدام نمایند

رئیس- آقای دکتر آقایان (اجازه)

دکتر آقایان- این ماده بطوریکه تنظیم شده است قبل از اینکه آن دو نفر متخصص وارد شوند دولت نمیتواند شروع بکار بکند این قسمت از نقطه نظر فنی هم غلط است و يك مدتی هم بگذرد و غلط طول میکشد.

رسیدگی و نقشه برداری همیشه مستقیم بدو قسمت است در ممالکی که ارتقا مایش یعنی کوهستانانش رسیده گی نشده است اولاً يك قسمت فنی دارد که باید يك متخصصین یعنی از مهندسین درجه اول يك مهندسین عادی بابت اوزماتی که خیلی سبک وزن است این راه را طری بکنند و ارتقا مایش را معین بکنند

برای اینکه وقتی متخصصین جمع میشود آنها بتوانند مقدماتیانی قضیه رسیده گی کنند و بتوانند تشخیص بدهند که این خطی که ساخته میشود بچه نحو و از چه راهی باید عبور شود و برای اینکه وقت زیاد طول نکشد باید دولت اجازه داشته باشد عملیات مقدماتی را شروع کند و از طرف ديگر اینجام باید کردیم

متخصصین آلمانی و آمریکائی من هیچ حرفی ندارم باشد ولی چیزی که هست این متخصصین بایند متخصصین درجه اول باشند

ممالکی که تا حال راه آهن ساخته اند خیلی اتفاقات پیش آمده است که (ممکن است مثالهاش را عرض کنم) در نتیجه کمی اطلاع مهندسینشان بعد از آنکه يك مدتی کار کرده اند

آنوقت يك عیبی بر خورده اند و چون شده اند یونانی فوق العاده زیادی خرج کنند برای اینکه این عیوب را رفع کنند پس برای اینکه برای ما يك همچو وضعی پیش نیاید خیلی بهتر است که ملاحظاتی که بدولت میدهم يك اعتبار متناهی باشد و اگر سالی بیست هزار تومان بیشتر یا کمتر مواجب بدهد.

در يك چنین کاری اهمیت ندارد ولی شرطش این باشد که آنها متخصص درجه اول باشند یعنی يك اشخاصی باشد که در ممالک خودشان مباشرت ساختمان يكی دو راه آهن را کرده باشند و آن راه آهن ها هم که ساخته اند مورد تصدیق شده باشد و دولت يك اسناد دولتی صحیحی درست داشته باشد که آنجا کاتبی ها یکی یکی میکنند و از این صفات است آنها وقت آنها را استخدام کنند.

وزیر فواید عامه- دو موضوع را ایشان اظهار کردند يكی اینکه متخصصین درجه اول باشد يكی هم اینکه بلافاصله شروع بکار بکنیم با مهندسین که اینجا هستند آنچه که باید بلافاصله شروع شود از خود ماده

هم هست و همین کار را خواهیم کرد و با مهندسینی که اینجا هستند اینکار را خواهیم کرد تا آن مهندسین برسند

و اما راجع به قسمتی که در درجه اول باشد خوب بود مثلاً مینوشتم دیپلمه هم باشد!

اینها شرایط فرعی است. بنده تذکر ایشان را قبول میکنم ولی در ماده لزومی ندارد نوشته شود (عده قبلی برخاستند)

رئیس- قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای آقا میرزا شهاب تصویب شد.

(شرح ذیل خوانده شد)

تصویب ماده سوم- حقوق دو نفر مهندسین مزبور در ماده فوق در سال بیشتر از بیست و پنج هزار تومان و مدت استخدام آنها بیشتر از دو سال نخواهد بود

رئیس- آقای مدرس هم همین پیشنهاد را کرده اند. آقای سهراب زاده هم در این زمینه پیشنهادی کرده اند.

مخبر- بنده قبول میکنم

رئیس- پیشنهاد آقای دکتر مصدق.

دکتر مصدق- بنده خیر آقا بنده پیشنهادی در این ماده ندارم. ماده اول بود.

رئیس- مورد ندارد

دکتر مصدق- خیر. پیشنهاد آقای کازرونی هم تأمین شد

کازرونی- بلی بنده استرداد می کنم.

رئیس- رای میکنیم بماده سوم بضمیمه

تصویب آقایان موافقتین قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد. ماده چهارم (شرح ذیل خوانده شد)

ماده چهارم- برای حقوق و مخارج متخصصین و سایر مخارج نقشه برداری مبلغ دو بیست و پنج هزار تومان از عواید قند و چای بدولت اعتبار داده میشود.

رئیس- آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی- بنده گمان میکنم که این دو بیست و پنج هزار تومان با این وظائف و تکالیفی که در این لایحه در نظر گرفته شده کافی نباشد.

(همه نمایندگان)

کازرونی- اجازه بفرمائید. از جمله چیزهایی که در این لایحه هست تهیه يك کارخانه آهن آب کسی است. اگر این است که دو بیست و پنج هزار تومان کافی نیست اگر چیزی دیگر است بنده نمیدانم

وزیر فواید عامه- بنده گمان میکنم در کمیسیون هم آقا عرض کرده بودم دو بیست و پنج هزار تومان را ما برای مخارج نقشه برداری و متخصصینی که می آوریم مخارج میکنیم.

حال البته من نمیتوانم تعهد کنم که بیش از این مخارج بپردازیم و آقا هم نمی توانند بگویند چقدر بیشتر بخواهد هروقت بیشتر لازم شد می آیم و مجدداً از مجلس میخواهیم.

جمعی از نمایندگان- مذاکرات کاتبی است.

رئیس- رای میکنیم بماده چهارم آقایان که موافقت قیام فرمایند.

(اکثر برخاستند)

رئیس- تصویب شد. ماده پنج قرائت می شود

(شرح ذیل قرائت شد)

ماده پنجم- وزارتین فواید عامه و مالیه هر يك در حدود وظائف خود مأمور اجرای این قانون هستند.

رئیس- مخالفی ندارد

(گفته شد خیر)

رئیس- رای گرفته میشود به ماده پنج آقایان که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد. شورد در کلیات است مخالفی ندارد؟ آقای شریعت زاده (اجازه)

شریعت زاده- موافقم

رئیس- مخالفی ندارد؟ (بعضی گفتند خیر)

رئیس- رای گرفته می شود باین قانون که مشتمل بر پنج ماده است باورقم (اخذ آراء بعمل آمد)

رئیس- اخذ آراء رای تمام شد (استخراج آراء نیز بعمل آمده ۹۱)

وزقم سفید تعداد شد

رئیس- عده حضار ۹۳ با کثرت ۹۱ رای تصویب شد.

اسامی رای دهندگان- آقایان: سلطان ابراهیم خان افندی. علیخان افندی. میرزا سید جواد محقق. میرزا آقاخان مصراغلاب. میرزا سید احمد بهبهانی. ارباب کیخسرو شاهرخ. میرزا محمد تقی ذوالقدر. آقا سید حسن مدرس. قراج الله خان آصف کردستانی. میرزا هاشم آشتیانی. آقا رضا تجدد. میرزا زین العابدین رهنما. هاشم. اکبر میرزا. سید معی الدین. شیروانی. میرزا سید حسن کاشانی. آقا سید یعقوب. میرزا مهدیخان زاهدی. آقا سید مصطفی بهبهانی. میرزا محمد تقی بهار. میرزا رضاخان افشار آفاسیخ فرج الله. میرزا حسین خان اسفندیاری حاج حسن آقا ملک. ابوالحسن بیرنیا. آقا سید ابراهیم ضیاء. دکتر آقایان. دکتر ضیائی. شیخ الاسلام ملایری. عباس میرزا فیروز. میرزا سید حسن خان زعم. حاج سید عبدالعلی طباطبائی دیبا حائری زاده. شیخ محمد علی طهرانی. میرزا یوسف خان قائم مقام. حاج آقا رضا

رفیع. میرزا محمد خان صدق. امیر حسینخان بختیاری. حاج میرزا علی رضا قمی. حاج شیخ عبد الرحمن صالحی. رضا مهدوی. میرزا محمد حسین صدرائی سید ابوالفتح. میرزا عطاء الله خان روحی سلیم ایزدی. میرزا احمد خان شریعت زاده. دکتر حسینخان بهرامی. علامه حسین میرزا. میرزا ابراهیم خان سهراب زاده. میرزا محمودخان وحید. میرزا عبدالعزیز مفتی. میرزا آقاخان دیوان بیگی. حاج میرزا احمد خان اتابکی. محمد تقی خان احمد. میرزا سید احمد احتشام. میرزا پدالله خان. حبیب الله خان شادلو. شیخ جلال الدین. حاج میرزا اسدالله خان کردستانی. حاج میرزا یحیی دولت آبادی حاج میرزا عبد الوهاب. سهراب خان ساکتیان. میرزا محمد خان معظی. سیف الله خان اسکندری. فتح الله میرزا هرمزی. میرزا علی کازرونی. میرزا لطف الله خان ایقوانی. میرزا جواد خان خوئی. سید عبدالملی میرزائی. میرزا عبدالله یاسانی. سید علاء الدین بهبهانی. میرزا محمد خان وکیل. سید کاظم خان اتقاد. میرزا رضاخان حکمت. سید محمد علی شوشتری. میرزا عبدالعزیز صدر. میرزا حسن خان بیرنیا. حاج آقا اسماعیل هراتی. آقا سید حسن تقی زاده. شیخ محمد علی الهوتی. میرزا حسین خان بیرنیا.

رئیس- پیشنهاد آقای تقی زاده جمعی دیگر از آقایان (شرح ذیل خوانده شد)

پیشنهاد می کنم بعد از لایحه راه آهن بلافاصله لایحه هواپیمائی یونکرس جزو دستور شود

رئیس- آقای افسر (اجازه)

افسر- بنده فعلاً تقریباً بوجه پس وجوده مملکتی را لازم تر میدانم مخالفی هم با اصل هواپیمائی ندارم بعد از آنها مطرح شود.

بعضی از نمایندگان- رای بگیریم

رئیس- خوب آقایان انقضا فرمایند توضیحاتشان تمام شود بعد رای می گیرم افسر- عرض می کنم بوجه مملکتی الان بلا تکلیف است. اگر بنا شود بوجه مملکت تصویب نشود تمام ادارات بلا تکلیف میانند همین طور وزارت مالیه این مهم است و بوجه مجلس هم همانطور که آقای ارباب فرمودند مهمتر این لایحه هم بجای خودش خوب است ولی با این شدتی که بوجه مملکت لازم است آن لازم نیست

رئیس- رای می گیریم باین پیشنهاد آقایان که تصویب می کنند قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد. خیر کمیون فواید عامه راجع به هواپیمائی یونکرس مطرح است آقای اتحاد (اجازه)

اتحاد- بنده در روز این خبر کمیون را بعنوان يك طرح قانونی تقدیم مقام ریاست کردم. مقصود از این کار این بود که چون يكی از کارهای فوق العاده مهم است و لازم است تصویب شود. اگر بخواهیم راپرت کمیون را مطرح کنیم بر فرض اینکه يك شور هم بشود ممکن است پیشنهادی بشود و ثانیاً بکمیسیون برگردد از این جهت تقاضا می کنم که عین آن طرح را اجازه بدهید در مجلس مطرح شود که هر چه می شود در خود مجلس بشود.

رئیس- بنده تصور میکنم که این لایحه يك شور بیشتر نداشته باشد برای این که فقط خرج است يك قرار دادی دولت می بندد با يك کمیونی که در هفته چند بست هوائی را به نقاط ایران حمل کند بنابراین از نقطه نظر خرج تلفی می شود و يك شور بیشتر ندارد. شور در کلیات است.

آقا سید یعقوب- بنده پیشنهادی راجع بدستور عرض کردم (شرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد می کنم جاسه ختم و دو ساعت بفرود تشکیل شود.

رئیس- آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب- بنده توجه می دهم آقایان را باین که کاملاً با این مسئله موافقم ولی الان یک ساعت بعد از ظهر است و سر ما همه گنج است بنده پیشنهاد کردم الان برویم تا چهارمان را هم بخوریم بعضی چیزهای ديگر هم هست که در نظر می گیریم دو ساعت بفرود مانده مجلس تشکیل می شود حالا همه خسته شده اند

رهنما- مخبر- این مسئله عجلاناً در دستور واقع شده و بطوری که مشاهده می شود آقایان نمایندگان که موافقت می کنند جزو دستور شود صبر هم می کنند معمولاً ما روزها ساعت يك و نیم بعد از ظهر از مجلس خارج می شدیم در صورتی که میبایست برویم منزل نهار بخوریم ولی امروزانه مباشرت تهیه نهار کرده برویم آن اطراف نهار می خوریم و تا بروند نهار را حاضر کنند ممکن است این مسئله مطرح بشود بعد بروند نهار بخورند

رئیس- رای می گیریم به پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب. آقایان موافقتین قیام فرمایند (چند نفر قیام نمودند)

رئیس- تصویب نشد. شورد در کلیات این لایحه است. آقای هراتی (اجازه)

هراتی- موافقم

رئیس- آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - موافقت
رئیس - آقای کازرونی
کازرونی - موافقت
رئیس - آقای انجادی
انجادی - موافقت
رئیس - آقای روحی
روحی - موافقت
رئیس - آقای امامی
امامی - موافقت
رئیس - آقای میرزائی
(اجازه)
میرزائی - بنده در اصل واساس این
لایحه مخالفت ندارم ولی در طرز تنظیمش
مخالفم و آن این است که بنده نمیدانم چه
شده که در تمام قضایا و لوابی که دولت
پیشنهاد می کند باید خراسان هیچ در
نظر نباشد.
یعنی از نمایندگان است
میرزائی - نیست علت اینکه دهر
قسمتی باید خراسان معرور باشد چیست!!
والا در قسمت هواپیمائی خیلی موافقم و
استفاده میکنم که دولت موافقت کند خراسان
را هم ضمیمه کند
مخبر - برای اینکه تقریباً موضوع
راه آهن تجدید نشود لازم است عرض کنم
که دولت فعلاً در نظر گرفته است سه خط
را که در آنجا ها هواپیمائی دایر شود یک
بوده هم برای این سه خط منظور کرده
و آن هم از نقطه نظر این بوده است که
بهدا وقتی بودجه زیاد تر شد سایر جاها
و آنجا که آقا در نظر دارند و در تمام مملکت
خطوط هواپیمائی دایر کنند.
حالا آقای محترم که نماینده مشهد
هستند و دیگری هم که نماینده ولایت
دیگراست میگویند که چرا آقا تجارت منظر
نکردند
در صورتی که فعلاً دولت سه خط اصلی
را که لازم است در نظر گرفته بعد هم به
دولت اجازه داده می شود که بودجه اش را
تهیه کند که برای سایر نقاط هم درست
بکند.
بنابراین خوب است آقایان موافقت
بفرمایند که مذاکرات در کلیات ختم
شود.
جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی
است.
رئیس - موافقت است.
رئیس - در شور موافقت تصویب میکنند
قبام فرمایند
(اگر قبام نمودند)
رئیس - تصویب شد - ماده اول قرائت
می شود.
(شرح ذیل خوانده شد)
ماده اول - مجلس شورای ملی حق
انتصابی هواپیمائی را در سه خط ذیل
برای مدت پنجسال از تاریخ تصویب و امضاء
و مبادله این قرار داد به مؤسسه هواپیمائی

یونکرس را گذار میکنند که بلافاصله خطوط
ذیل را برقرار نمایند:
تهران - بندر یهلوی - تهران - بندر
پوشهر - تهران - قره تلو
رئیس - آقای عراقی
(اجازه)
عراقی - موافقت
رئیس - آقای شیروانی
شیروانی - موافقت
رئیس - آقای کازرونی
کازرونی - موافقت
رئیس - آقای آقا سید یعقوب
(اجازه)
آقا سید یعقوب - خیلی متأسفم که در
یک لایحه که اساساً فوق العاده بنده با آن
متوجه بودم آقایان عجله میکنند
بنده استدعا کردم از آقایان که یک
لوابی دیگری هم در این باب پیشنهاد آمده
است دو ساعت فرورد مانده جلسه کنیم یک
اطلاعاتی پیدا کنیم تا اینکه بدانند ما حقیقت
مناقص مملکت خودمان را بر همه کس مقدم
میدانیم این است که عجله کردند و
نگذاشتند و شور در کلیات شد و استعنائی که
بنده کردم توجه نفرمودند
بنده هم در ماده اول عقاید خود را
عرض می کنم - عقیده اول بنده چنانکه
آقای شیروانی که در کمیسیون فوائد عامه
بوده اند عرض کرده این است که
می گویم.
حالا ما نمیخواهیم هواپیمائی در
مملکتمان باشد خود است بچه دلیل ؟ دلیل
اینکه پست عراق دوازده روز می آید.
هنوز ما خط راه را درست نکردیم هنوز
روابط را درست نکردیم
بستهای ماهوز مرتب شده است
و روابط نقلیه ما در مملکت درست نشده
است آنهایی که حالادر هواپرواز میکنند
تمام این ترتیب را مرتب کرده اند حالا ما
میخواهیم هواپرواز کنیم طفره محال است!
یس فردا از که میخورم زمین !!
چرا ؟ بعلا این که میخواهیم طفره بزین
طفره محال است این طفل یک شبه ره
صد ساله برود محال است باید قدم جلو
رفت همان طوری که دنیا ترقی کرده ما هم
باید ترقی کنیم
یک مرتبه ما نمیتوانیم پرواز کنیم
با - سان بسیار خوب خدا کند بتواند پرواز
کنید بنده هم عرض میکنم این مغارچی که
دولت میخواهد الان متعجل شود برای
همین بستههای ما که الان هست خرج کند و
آنهارا مرتب کند
که جماعتی از ایرانی ها از آن نان
میخورند و کار واداشته میشوند - ترتیبات
مملکت در آباد کردن دهات است که بواسطه
همین حمل و نقل که ما داریم یکی دست
رعایا بسته میشود - شما میفرمائید عیبی
ندارد

میگویند پنج ساعته پرواز کنیم بنده
عرض میکنم شما میگویند سرمایه دارها
پنج ساعته پرواز میکنند اما آن بدبخت
های دیگری که نمی توانند پرواز کنند؟
این راه بنده میگویم که در این ماده که
ذکر شده است طهران بندر یهلوی
طهران بندر پوشهر طهران قره تلو بچه
تضمیناتی کمبانی این کار را خواهد
کرد اگر تخلف کرد ما چه ماده ای برای
اوداریم
اینها چیزهایی است که برای اطلاعات
ما برای خاطر اینکه یا یک موادی را تنظیم
کنیم که نافع بجمال مملکت باشد بنده
میگویم در تحت چه تضمیناتی کمبانی را فرار
میدهند؟
این است عرض بنده که خواستم باز با
مطالعه وقتتان لایحه بگرد
مخبر - بنده یک عرض مختصر می
کنم و در سایر مواد بسیار موافقم و گذار
میکنم صحبت بدارند این قسمت را آقای
آقا سید یعقوب صحیح میفرمایند امروز دو
حمله اساسی یک صفوف شده یک حمله
اساسی لایحه بود که آقای وزیر فوائد عامه
آوردند گذرانند و این هم یک حمله دیگر
که موسسات زند گانی الاغ و شتر و اینها را
خراب میکنند
حمله خیلی شدید است نسبت با آنها ولی
اساساً در اینجا مسئله را نمیتوان منطقی
فرار داد که فردا کاریخانه ما میخواست البته
وقتی کاریخانهها خوابید اشخاص آن ها
جور دیگر کار میکنند
این دلیل نباشد که پست تهران
حتماً تا شهر یک ماهه برود این خیلی بد
است قضیحت است برای تجارت هم مضر
است اگر هفت ساعت برود برای کلیات
هم بهتر است بنده گمان کردم که در کلیات
این مسئله این داووزیها نمی شود والیه
هم نخواهد شد بعد در مواد اگر آقایان
نظریاتی دارند بفرمایند تا جواب داده
شود
جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی
است.
رئیس - پیشنهاد آقای میرزائی
(شرح ذیل خوانده شد)
مخبر بنده را اذیت نکرد و ناچارم عرض
کنم که کس بودجه ذلیل نباشد که یک
قسمت مملکت خراب بماند و یک قسمت
آباد شود
اگر بنا باشد یک قسمت مملکت ترقی
کند و آباد شود و یک قسمتش خراب بماند
تمام آن مملکت فانی میشود و علت اینکه
خراسان که موقعش از بعضی از ایالات

معتراست و موافقت سیاسی آن هم معتبر
است و خا کش هم وسیع تر است باید از
هواییائی معرور باشد و سایر جاها نباشد
چیت؟
این است که بنده پیشنهاد کردم و
استفاده میکنم خراسان را هم ضمیمه کنند ما
را از این قسمت معرور نکنند
رئیس - آقای شیروانی
(اجازه)
شیروانی - اساساً بنده شاید در بعضی
موارد هم که پیش آمده این عقیده را اظهار
کردم حالاهم عرض میکنم یک روزی در
ایران اساساً خراسان جدا بود آذربایجان
جدا بود - کرمان جدا بود که هر کس حق
داشت سنگ محوطه خودش را بسینه بزین
ولی امروز مملکت عبارت است از ایران
خراسان ایران است آذربایجان ایران است
کرمان ایران است و بالاخره هیچ تفاوتی بین هیچ
نقطه از مملکت نیست
حالا بسا اینکه بنده در لایحه راه
آهن مخالف بودم که تفسیر داده شو گفته
خوب است این کار را بکنیم که بکنی
اساسی شهرها را برداریم و بگردیم حالا
راجع به نقشه کشی است و بعد تعیین محلش
میشود ولی این را متأسفانه نمیشود این کار
را کرد و بنده استدعا میکنم ایشان پیشنهاد
شان را دست بردارند و پیشنهادهای از قبیل راه
آهن را باز نکنند چون این را دیگر گفته نمی
خواهیم بکنیم
فردا باید عمل شود و آذربایجان پرواز
کند - اگر هر کدام ما با بخوبی پیشنهاد
کنیم و شهر خودمان را در نظر بگیریم یکی
اینکه این فکر مضر است و یکی هم وقت
مجلس خراب میشود و استدعا میکنم آقا
پیشنهادشان را پس بگیرند
رئیس - آقای مخبر
مخبر - بنده قبول نمیکنم
رئیس - رأی گرفته میشود
باساسی - بنده اخطار دارم
رئیس - بفرمائید
باساسی - آقای رئیس فرمودند که
این لایحه یک شور درادولی به از این لایحه بنده
مطالعه کردم در بعضی از موازینش بنظر
میاید دوشوری است زیرا که در ماده شش
این لایحه نوشته است -
تعیین تفرقه کرایه و شرایط مسافرت و
محمولات و همچنین تعیین نرخ اضافی رستی
منوط بنظریات و تصویب وزارت پست
و تلگراف خواهد بود این ماده ماده نیست
که یک شوری باشد برای اینکه تفرقه که
برای این کار نوشته میشود دوشور دارد
ماده هفتش میگوید : طیارات یونکرس
و سایر اوزام آن که برای حملیست ضرورت
دارد و بواسطه بنزین و مواد دهنی از پرداخت
حقوق گمرکی معاف خواهد بود.
این معافیت از حقوق گمرکی باز دوشور
دارد . . .

بمکنفر از نمایندگان - خرج است
باساسی - خرج نیست معافیت از حقوق
گمرکی است و دوشور دارد باز ماده نه
میگوید
انتقال این امتیاز به رجوعی از انشاء
بدون تصویب مجلس شورای ملی بشخص
یا بشرکت دیگری منوط و موجب الفای
این امتیاز خواهد بود.
ما این را اساساً را امتیاز میگذاریم
چه امتیازی از مجلس باید که شور میگذرد ؟
بنده عقیده ام این است فقط اینکه در ماده
سوم نوشته است
که دولت ایران از تاریخ استقراریت هوائی نا
مدت هجده ماه برای پرواز در سه خط فوق
الذکر قرار هر میل (کیلومتر) سه فرانس بمناقص
کمک خرج بمؤسسه یونکرس خواهد
پرداخت این يك ماده اش یک شور دارد
ولی سایر موازینش بقیه بنده دوشوری
است و برخلاف نظامنامه است که یک شور
پشود
رئیس - ماده شش و آن ماده
دیگری که بان اشاره کردند از نقطه نظر
خرج است و اما اسم این را که امتیاز گذارده
اند این یک سهوی است باید تبدیل شود به
قرارداد و این امتیاز مثل سایر امتیازات
معمولی نیست
برای اینکه آن امتیازات مصطلح
که مجلس تصویب میکنند دولت دستی
میگیرد و آنجا باید خرج کند بنابراین این کلمه
امتیاز این سوء تفاهم را ایجاد کرده
پیشنهاد آقای امامی و آقای دکتر
آقایان
میرزائی - به پیشنهاد بنده رأی
گرفته نشد
رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد آقای
میرزائی - آقایانی که قابل توجه میدانند
قیام فرمایند
(چند نفر قیام نمودند)
رئیس - قابل توجه نشد . پیشنهاد
آقای امامی و دکتر آقایان
(شرح ذیل خوانده شد)
بنده پیشنهاد میکنم که (طهران -
تبریز) هم اضافه شود و دکتر آقایان
بنده پیشنهاد میکنم در ماده اول
تبریز) هم اضافه شود و در ماده اول
پس از طهران قره تلو و اضافه شود (طهران -
تبریز) امامی خوئی
رئیس - آقای امامی
(اجازه)
امامی - در ماده شش این قرارداد در
قسمت (ز) میورد :
در صورتی که دولت بخواهد مؤسسه
یونکرس مقبل میگردد که موافقت دستور
دولت خطوط ذیل را دائر و برای اداره این
امر طیاره چی و مکنایک چی ایرانی بقدر
کفایت تعلیم ترتیب نماید این قسمت (در
صورتی که دولت بخواهد) حذف میشود تصور
میکنم مقصود خیالی از نمایندگان را تا همین
میکرد

چنانکه بنده در این ماده هم یک
پیشنهادی کرده ام ولی چون احتمال می
دادم که آقای مخبر با حذف این جمله موافقت
نمیفرمایند از این جهت خواستم نظر آقایان
نمایندگان را که علاقه تامی با آذربایجان دارند
در اینجا تا مینماید شود.
رئیس - آقای مخبر
مخبر - بنده در آن قسمت اول عرض
کردم که اگر ما بخواهیم دنبال این پیش
نهاها را بگیریم یک بودجه سنگینی
خواهد شد.
حالا در اینجا دولت در نظر گرفته
است یک خط وطنی را و علت اینکه (اگر
دولت بخواهد) نوشته شده است برای این
است که اگر دولت بودجه اش را اول تهیه
کند روسائلش را فراهم کند آنوقت شروع
کند و این جمله باقی باشد بهتر است که
بهدها دولت بتواند در بودجه مملکت
مناقص بیشتری برای این کار پیش بینی کند
در آن صورت البته این خطوط هم دائر
خواهد شد
ولی با این صورت البته تصدیق می
فرمایید که باسی هزار تومان خطوط مملکت
را نمیشود هواییائی درست کرد
رئیس - رأی میگیریم باین پیشنهاد
آقایانی که قابل توجه می دانند قیام
فرمایند
(چند نفری برخاستند)
رئیس - قابل توجه نشد . پیشنهاد
آقای بهار
(شرح ذیل خوانده شد)
بنده پیشنهاد می کنم در ماده اول
اضافه شود (تهران - شاهرود)
رئیس - آقای بهار
بهار - البته آقایان تصدیق میفرمایند
مقصود بنده خط طهران و شاهرود نبود بنده
بیشتر میل داشتم پیشنهاد آقای میرزائی از
نقطه نظر تساری مملکت تلقی میشود باین رأی
می دانند ولی متأسفانه در قبال پیشنهاد
ایشان آقای شیروانی
اظهاری فرمودند که بنده ناچار شده برای
جواب فرمایشات ایشان این پیشنهاد را
تقديم کنم
آقای شیروانی فرمودند که تمام
نقاط ایران ایران است و چون همه جا ایران است اگر
بیمضی نقاط ایران از طرف دولت مساعدت
شد باقی نقاط ساکت بمانند؟
نتیجه که آقا گرفتند این بود در صورتیکه
تمام نقاط ایرانست و با رستی اقداماتی که از
طرف مرکز ایران برای آبادی ایران
می شود همانطور که در اخذ مالیات مساوات
منظور شده است
در آن اقسامات هم باید مساوات منظور
شود اگر چنانچه دولت ایران یعنی حکومت
مرکزی از پوشهر و بندر یهلوی و قره تلو یعنی
از جنوب و قسمتی از شمال و مغرب زیادتر
از خراسان مالیات میگرفت

ما حق داشتیم و گوئیم چون خراسان
مالیات کم بدولت میدهد یا در امور
تجارتی خودش مسامحه میکند باید از
این حق معرور باشد ولی بحکم اینکه
بالاخره همه جا ایرانست و همه جا بالسویه
مالیات میدهند و همه جا از حیث حقوق سیاسی
و اجتماعی ومدنی و اقتصادی متساویند و
بالسویه بهره میدهند
بهمان دلیل ایستنی این قبل مؤسسانی
که در ایران ایجاد میشود یا بقول آقای
آقا سید یعقوب نشود یا اگر ایجاد
می شود باید افلا خطوط همه شمال و
جنوب و مشرق و مغرب که منقسم می شود
ببهار ایالات این حدود بالسویه از
آن مؤسسات بهره مند شوند
زیرا همه بالسویه برخوردار ایران
مالیات میفرستند و اینکه میفرمایند بالاخره
ایران خراسان است .
بله آن خراسان هم مالیات میدهد و
باید استفاده کند.
شیروانی - بگمربنه نمی شود
بهار - پس هیچ نکنید . میگوید .
مردت بیازمای و ناگه کن کن اول امتحان
کنید اگر قبول نداردید مؤسسه یونکرس
ایجاد نکنید
وقتی ایجاد میکنند خراسان را نمی
توانید باین کلمه افتخار کنید که ما پول
نداریم .
بودجه نداریم یا بالاخره خراسان را
نمیشناسیم! خیره چون از آنجا مالیات
میگیرید باید ای آنهم خط هوائی ایجاد
کنید خود آقا میدانید که خط پست هوائی
یک تکنائی تجارت محل میدهد مراسلات
تجاری سریع تر میرسد .
فضایای تجارتی را تسریع تر بر بیان
می اندازد - بود - هوان و رخها را مقصلاً و شروع
تر میگردد و خبر میدهند .
شما با این اقدامی که الان می کنید
که تجارتی (قول اخیر یهلوی) و تجارت
غرب و تجارت جنوب در محل تجارتی از تجارت
خراسان سریعتر حرکت میکنند و سرعت
کار کنند و بیشتر منطیع باشند فتوای تمام
شدن تجارت و مسافران و آذربایجان و جاهای
دیگر را میدهد
پس بالاخره اگر بخواهید مساوات
را منظور دارید باید هوا پیمائی را بخط
مشرق یعنی خراسان که مشهورتر آنجاست
و بخط مغرب و جنوب و شمال
یعنی بر آن خطوط اریه باید
اتصال بدید برای اینکه عن تجارتی همه جا
بالسویه بجزایر بیفتد و اگر هم پول ندارید
استطاعت ندارید نکنید .
از روزی شروع باین کار کنید که
بودجهتان کافی باشد .
این است که جواب آقا را میخواهم
بتوسط این پیشنهاد بهم پیشنهاد خود را
مسترد میکنم

مخبر - در این قسمت بنده از نقطه نظر
پیشنهاد ایشان این عرایض را نمیکند زیرا
استرداد کردند و آقای بهار این پیشنهاد را
از نقطه نظر پیشنهاد نکرده بودند و برای
یک مذاکرانی که میخواستند بکنند
کردند .
بنده میخواستم و معتقدم که در ایران
یک حس باید حکومت کند و آن یک حس
این است که همه جا ایرانست و همه جا وطن
ماست و بالاخره فکر اینکه اینجا مشهد
است آنجا تبریز است آنجا خوزستان است یا
یک فکر ملی و عمومی نباید متقابل کند زیرا
(البته الان نظری درین نبود است) ولی
در سایر مسائل مسالک وقتی این
فکرها می شده است مملکت سوق میشده
است بعدم مرکزیت و در ایران مرکزیت
میخواهد
ایرانی میخواهد تمام وطنش ایران
باشد و بالاخره طهران مشهد را مثل طهران
تصور کند و مشهد هم طهران را مثل
مشهد .
این یکی از طرف دیگر مایک قدری
باین ریشه آب بنده هم ممکنست در این
مجلس صدور نیست تقری صد و بیست فکر
با افلا فکر پیدا شود
باینجهت بنده معتقدم حالا که شروع
بکار کردیم یک قسمه را دولت پیش انداخته
است - ای قیام هم البته همانطور که در آن
جلسه معین شده است بودجه عایش را معین
میکند و مجلس میآوردند و خیالات آقایان
انجام میشود
رئیس - بنده تصور میکنم تقدیم این
لایحه بیشتر از حیث تجارت و جنبه ارتباط
بادنیا بوده است
علی ای حال آقایان موافقتند جلسه را ختم
میکنیم
در هسرت صورت جلسه برای دو
ساعت بفرود امروز تشکیل خواهد
شد .
(در این موقع (یکساعت ونیم) بعد از
ظهور جلسه تعطیل رسد ساعت بعد از ظهر جدا
تشکیل گردید)
رئیس - پیشنهاد آقای دکتر آقایان
(ابنطور خوانده شد)
بنده پیشنهاد میکنم (طهران کرمان)
هم اضافه شود
دکتر آقایان - در این دو سه روز
لوابی که مطرح میشود ما بقدری در
گذرانندش عجله داریم که بقول و فرمایش
آقا میرزا شهاب از هول حلیم نوی دیک
می افتیم
شیروانی - شخصاً خود چنانچه ای بنظر
میتد
دکتر آقایان - در موقع کلیات لایحه
آقایان اجازه نفرمودند که یک مذاکرانی
باشد و وادار می کنند ما ها را بر
اینکه یک پیش نهاداتی بکنیم برای